

Lastniki in izdajatelj... odbori SZDL Crnomelj, Kočevje in Novo me...

Dolenjski

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo m

OD TEDNA DO TEDNA

V reškem pristanišču se je zasedla jahta »Savara« z rdečo zastavo in belim polmescem.

Obiskala nas je močna osebnost, eden izmed najizrazitejših državnikov v zgodovini sedanje Turčije.

»To je konec francoske suverenosti in neodvisnosti — je vzkliknil častni predsednik Narodne skupščine, radikalni socialist Edouard Herriot na zadnji seji, preden so poslanci glasovali o sporazumu o evropski obrambni skupnosti.

In potem je francoski parlament dokončno pokopal načrt o evropski obrambni skupnosti s tem, da je s 317 glasovi proti 264 glasoval za predlog, naj odstranijo z dnevnega reda vprašanje EOS, ki je dobila s tem smrtni udarec.

Načrt evropske obrambne skupnosti je nastal v pogojih hude hladne vojne, v dneh, ko so sovjetske grožnje terjale od zahodnih držav, da so v naglici iskale izhod v kakršni koli rešitvi svoje varnosti.

Proslava 12-letnice ustanovitve Gubčeve brigade na Trebelnem

Pred 12 leti — 5. septembra — je bila blizu Bognče vasi pri Trebelnem ustanovljena Gubčeva brigada, pod vodstvom komandanta Staneta Potočarja.

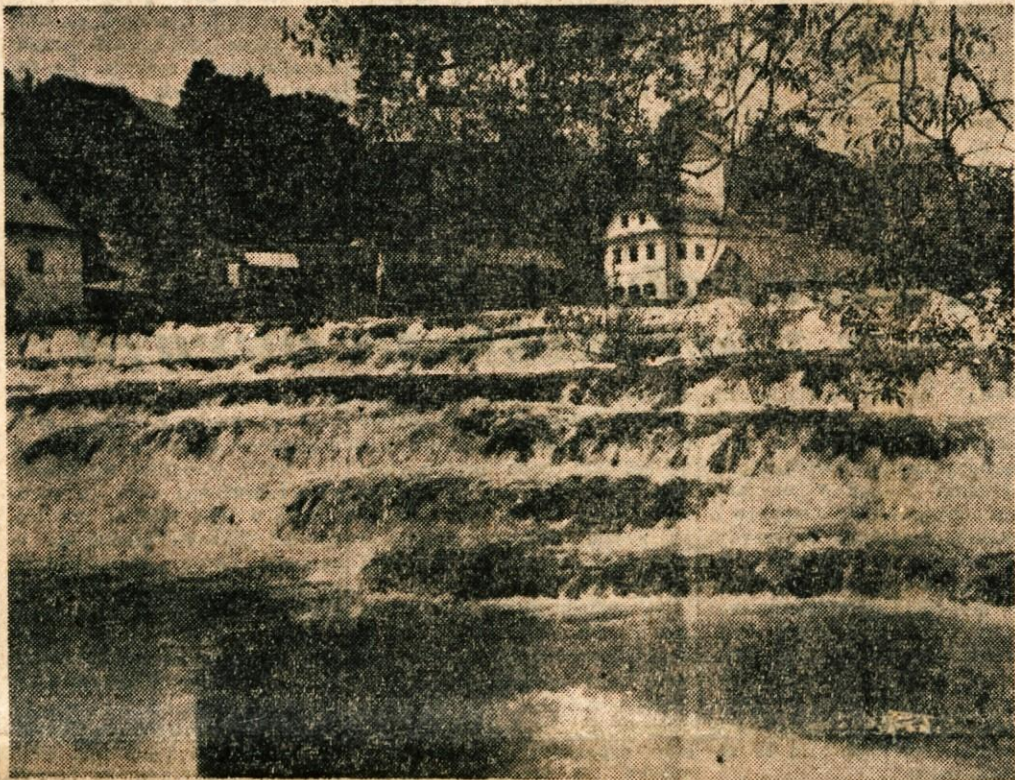
tem, da bi naravnale pot razvoja po svetu v tisto smer, ki bi najverjetneje privedla do trajnejše varnosti. Od nadaljnjega razvoja francoske politike je potem takem v sedanjem trenutku odvisno, ali bo Francija vzel v lastne roke svojo usodo kot vplivna in odgovorna država.

Težnje evropske politike, v kateri ima zaradi svojega položaja posebno mesto sedanja francoska politika, gredo za

Suha krajina dobiva vodo in elektriko

Suha krajina je zelo lep in zanimiv košček slovenske zemlje in dolenskih tal posebej. Odmaknjena od prometnih središč živi še nekako svoje, po starem obarvano življenje.

VODA SE BLIŽA Najhujša nadloga Suhe krajine, pomankanje vode, bo kmalu odpravljena. Z milijoni, ki jih je dala republika, nadaljuje leto gradnjo vodovoda v središču Suhe krajine. Petdeset

Poezija Suhe krajine — naravni slapovi Krke pri Dvoru

ga vodovoda. Zajetje vode je v Zagradcu. Letos res še ne bo vse končano, dolgo pa ne bo treba čakati in bodo vse vaše imele dovolj zdrave, pitne vode. Da bo pa voda čimprej stekla, je seveda odvisno od priprav

benih obljub, le milijoni so priložili letos in začel se je uredniti vati življenjsko važni načrt za Suho krajino. Ljudska oblast drugače gleda na take potrebe, in jih tudi rešuje kjer koli so, čeprav postopoma, ker vseh nalog ni mogoče. O tem se sedaj lahko uverijo tudi vsi neverni in zlonamerni Tomaži, ki se najdejo še tudi v Suhi krajini.

ZASVETILA JE ELEKTRIKA

Ze nekaj let so si prebivalci vasi Sela-Sumberk in okolice vneto prizadevali, da bi dobili električno luč. Ker so daleč od večjih krajev, njihove vasi pa raztresene, to ni bila lahka naloga, toda ljudje niso odnehali.

ZADRUŽNI DOM, KI JE IN NI...

Čudno je zaostal v svoji rasti zadrudni dom v Žužemberku. Građe ga že nekaj let, veliko materiala, denarja in truda so vložili vanj, pa vendar še ne služi svojemu namenu. Sedaj je upanje, da bo do jeseni vsaj toliko dograjen, da se bosta vanj preselili zadrudna trgovina in upravna pisarna.

IN SE EN ZADRUŽNI DOM

Te ga pa gradijo v Hinjah. Po velikosti se res ne more meriti z drugimi zadrudnimi domovi, vendar bo za potrebe, ki jim je namenjen, kar zadostoval. Sezidan je že, tudi pokrit. V njem bodo imeli svoje trgovske in upravne prostore kmetijska zadruga, občinski ljudski odbor in pošta.

GLINKOP V RATJU

Povojnemu gospodarskemu napredku Suhe krajine moramo priti tudi glinokop v Ratju, ki ga izkorišča novomeško podjetje »Kremen«.

SUHA KRAJINA GRE V NOVO ŽIVLJENJE

Ze ta bežni prelet Suhe krajine avgusta letos priča, da tudi pasivni predel dohitava druge kraje in da v novi državi ni zapostavljen in pozabljen. Ko bo Suha krajina, ta svojevrstna deželica od gornjem toku Krke, imela poleg šol, zadrudnih domov in vode še elektriko po vseh vaseh, bo tudi zanjo nastalo novo in lepše življenje.

TAKE NOVE SOLE BI BILI ŠE V MESTU VESELI

Med Prevolami in Hinjami, na hribočku ob cesti, raste pod izkušenimi rokami gradbenec »Krke« iz Novega mesta velika, malone 45 metrov dolga stavba, ki je že dvignila od tal prvo nadstropje, kmalu pa dobi še streho. To je novo, moderno šolsko poslopje, kakršnih imamo v okraju, in sploh na Dolenjskem še malo.

Novoteks

TEKSTILNA TOVARNA NOVO MESTO

Oglejte si naše izdelke na zagrebškem velesejmu

od 3. do 14. septembra

RAZSTAVNI PROSTOR št. 225

OSTROŽNO

MANIFESTACIJA DOSEDANJIH USPEHOV NAŠE DOMOVINE, NAŠE ENOTNOSTI SPOMIN NAŠE NADČLOVEŠKE ZMAGOVITE BORBE IN REVOLUCIJE

Osnovne organizacije SZDL - Ostrožno je sedaj vaša osnovna naloga. Pohitite s propagando! Obiščite sleherno družino, povabite vsakogar! Tolmačite delovnim množicam, da na Ostrožnem ne bo le neka proslava, ampak da pomeni Ostrožno vseljudo manifestacijo vsega našega naroda!

IZ NOVEGA MESTA BO ŠLO 1500 LJUDI

Zbiranje prijav za udeležbo je po vsem novomeškem okraju v polnem teku. V zadnjem tednu so se razgibali tudi v Suhi krajini! Izmed podeželskih občin se vedno vodi Mirna, ki ima že 220 prijav.

Tudi iz Adleštev bodo šli na Ostrožno. Predvidevajo, da bosta vozila dva kamiona. To je kar precej za tak kraj kot so Adlešči. Ljudje se za proslavo nenavadno zanimajo in v Kmetijski zadrugi, kjer vpisujejo udeležence, je vedno veliko ljudi.

DOLENSKE TOPLICE

bodo vrnil obisk Stajerski. Zanimanje za proslavo na Ostrožnem je zelo veliko. Izvolili so propagandne odbore, ki razlagajo ljudem po vaseh pomen proslave »Stajerska v borbi« in zbirajo prijave za udeležbo na velikem slavlju.

TUDI V KOČEVJU SE PRIPRAVLJAJO ZA PROSLAVO NA OSTROŽNEM

Zadnje dni se v kočevskem okraju veliko pripravljajo na proslavo »Stajerska v borbi«, ki bo septembra na o. proslavi »Stajerska v borbi«. Občinske in vaške organizacije SZ in ZB NOV že sprejemajo prijave udeležencev. Do sedaj se je prijavilo že kakih 600 ljudi, največ iz Kočevja, Kostelske doline in Ribniške doline.

Prebivalstvo Kočevja se temeljito zaveda svoje zgodovine, saj je bila Kočevska ena najbolj partizanskih pokrajin. Prebivalstvo še ni pozabilo na proslavo, ki je bila lani v Kočevju, pred kratkim pa v Crnomlju in zato se hoče oddolžiti tudi Stajerski.

Objava

Aeroklub Novo mesto z vsemi aeroklubi letalske zveze Slovenije in s pomočjo jugoslovanskega vojnega letalstva priredi v nedeljo 12. septembra 1954 ob 14. uri v Prečni pri Novem mestu

VELIK AEROMITING

Spored: 1. Otvoritev aeromitinga, 2. otvoritveni skok s padalom, 3. nastop modelarjev, 4. let s šolskim jadralnim letalom, 5. let z visokim sposobnim jadralnim letalom, 6. skupinski skoki s padalom, 7. skupinski letenje motornih letal, 8. polet raznih vrst jadralnih letal, 9. akrobacije z jadralnimi in motornimi letali, 10. šaljivi polet, 11. polet na izžrebane karte srečolova, 12. ogled posameznih letal.

vzgoji naše mladine za bodočo pilotstvo in čuvanje našega svobodnega neba!

V primeru slabega vremena, bo miting prihodnjega nedeljo. Vstopnina 50 dinarjev. Vse za svobodno nebo!

S SEJE ZVEZE ZADRUŽNIC V KOČEVJU

23. avgusta so imele članice okrajnega odbora Zveze zadrudnic pri OZZ v Kočevju redno sejo. Po pregledu dela, storičenega v času od zadnje seje pa do sedaj, so presle na obravnavanje tekočih stvari.

Zene zadrudnice so se uspešno uveljavile povsod, kjer so v dovoljni meri zastopane odbori kmetijskih zadrug. Povradale so, da se uspešno uveljavlja žena tam, kjer prevladujejo v odboru zadrug mladi in napredni ljudje. Zene so krepko posegale v zadrudno politiko na vasi, in ne manjše zasluge pri razvoju zadrug imajo žene zadrudnice.

Na seji so razpravljale med drugim o dvigu napredne živinoreje. Dosti je bilo govora o tem, kako žene izobraziti, da bodo znale pravilno vskladiščiti poljske kulture, pravilno konzervirati razno sodelje, sadje itd. V ta namen naj bi se organizirala posebna predavanja in tečaji.

Obiščite nas na zagrebškem VELESEJMU

PAVILJON 336

Videli boste naše kvalitetne izdelke

„ZLATOROG“ MARIBOR

Milijoni v skladih trdega kamna

Skoraj vse do postaje Gradac v Beli krajini, se sliši iz bližnjega gozdiča brnenje vrtnega stroja. Ne daleč od silosa pri postaji, med nizkimi smrekami in bori, že nekaj let lomijo kamna, navidez povsem navadni kamen, v resnici pa prav kvaliteten marmor. Tu se polagoma razvija podjetje, ki bo prav gotovo že v prihodnjih letih z izkoriščanjem skladov prvostopenega kamna - marmora dajalo našemu gospodarstvu lepe dohodke, med njimi tudi devize.

Za to podjetje prav gotovo še malokdo ve celo v Beli krajini. Razvijati se je začelo leta 1948. Nekaj let je bilo v sklopu ljubljanskega podjetja »Mormora«, lastni pa je postalo samostojno. Sedaj zaposluje 31 ljudi. Z investicijami se bo letos znatno razširilo in, kar je še bolj važno, pričelo bo delati načrtno in s pomočjo strojev. Dosedanj način izkoriščanja ležišč kamna in obdelava sta bila povsem ročna. Edna smehanzicija je skrpečevje, s pomočjo katerega dvignjeva kos kamna iz jame, in še to zelo počasi. Letos bodo investirali 20 milijonov din, od tega večji znesek za nakup potrebnih strojev. S temi investicijami bodo tudi odkrili zemeljsko plast, ki zakriva sloje marmora, da bo izkoriščanje lažje. Potrebno je tudi ugotoviti vsaj priložitne zaloge kamna. Po zunanjih znakih tega sloja tega kamna vse do Vranovič, to je v daljavo dobrega pol kilometra. Kako globoko gre sloj, pa bodo ugotovili z globinskim usekom. To dosedaj so odkrili, da so spodnji sloji kamna znatno bolj širji kot gornji.

Podjetje ima izredno ugodne pogoje za izvoz kamna v inozemstvo. Približno toliko, kot za par volov na domačem sejmu, bi dobili za kubični meter takega kamna na inozemskem trgu. Celotna daljina Indija bi bila kupec. Pred sklenitvijo pogodbe za večje dobave pa je potrebno ugotoviti zaloge in ustvariti pogoje za izkoriščanje. Poleg tega pa hoče podjetje prodajati predvsem konkretno izdelke, saj ima že strokovno sposoben kader za opravljanje vseh

kamnoseških del. Hkrati ko razširjajo podjetje, sprejemajo naročila za kamnoseška dela. Za letošnjo proslavo v Beli krajini so postavili več spomenikov in napravili nekaj plošč. Prav tako dobavljajo kamen za veličastni spomenik padlim borcem na Gričju v Crnomlju. Po ugodnih cenah prevzemajo tudi izdelavo in postavitev nagrobnih spomenikov in druga podobna dela.

Podjetju je predvsem potrebna mehanizacija. Ze z letos kupljenimi vrtnimi strojem zelo praktične oblike jim je delo znatno olajšano. Največje težave imajo z odkrivanjem ležišč kamna, ker je teren raven. Za to delo bi bil potreben močan bager ali vsaj žerjav, ki bi hkrati služil za dviganje kosov kamna. Dosedaj se niti elektrike nimajo, a jo bodo dobili v kratkem. Prav tako bi potrebovali drobilce, s katerimi bi drobili odpadne košce in ostali kamen, ki ga nalomijo pri odkrivanju skladov marmora. Predvsem pa potrebuje podjetje žago (gater) za rezanje plošč.

Potreben je ukrep proti nediscipliniranim obrtnikom

Na IV. redni seji zbora proizvajalcev OLO Novo mesto 21. avgusta so člani zbora razpravljali o poročilu okrajnega Zavoda za socialno zavarovanje in poročilu delovnega inšpektorja, o obrtništvu ter še nekaterih drugih gospodarskih zadevah.

Iz poročila direktorja okrajnega Zavoda za socialno zavarovanje je razvidno, da bo šlo letos v okraju v socialne namene skoraj 334 milijonov dinarjev. To je znaten del narodnega dohodka in zato delovnim ljudem, ki ta sredstva ustvarjajo, ne more biti vseeno, kako se trošijo. Medtem ko se Zavod za finančno uravnoteženje poslovanja bori z velikimi težavami, je še vedno dokaj privatnih zavezancev, pa tudi med državnimi podjetji so taki, ki se na vse načine izmikajo rednemu plačevanju prispevkov socialnega zavarovanja (o nekaterih takih iz-

Gradski marmor je izredno lep in dobre kvalitete. Ze pri lomljenju so vidne v njem številne figure, ki pri poliranju pridejo še bolj do izraza. Zanimivo je, da posamezne figure v kamnu predstavljajo popolnoma pravilne oblike raznih živali in školjk. Plošč tega marmora so zelo primerne za razne mizice in drugo pohištveno opremo ter za oblaganje steb.

Prav bi bilo, da bi se vsi, ki imajo kakršnokoli kamnoseško naročilo, najprej obrnili na to domače podjetje, ki bo v bodoče razvilo svojo dejavnost še na izdelovanje predmetov iz umetnega kamna. Ze dosedanja odkrivalna dela kažejo, da so zaloge kvalitetnega marmora velike. S potrebnimi investicijami za odkritje ležišč in mehanizacijo izkoriščanja bodo ustvarjeni pogoji za večji razvoj podjetja. Prav gotovo leže pod ilovnato površino in nizkimi smrekami ter bori pri Gradcu znatni viri narodnega dohodka, le odkriti in dvigniti jih bo treba.

Kako obvarujemo goved obadov in muh

V poletnih in jesenskih mesecih živina zelo trpi zaradi vseh mogočih vrst muh. Če je to vrzina živina, ima sinosti tudi vozniki, ker mu hoče živina zbežati. Navajamo nekaj preizkušenih receptov proti tej nadlogi:

1. Skuhaj zeleno orehovo listje ali orehove lupine v vodi ali v kislu. 2. Pest navadnega tobaka skrpij v litru vode; na tri dele prilij en del petroleja. 3. Prilij vodi nekoliko neokisčene, surove karbonske kisline. 4. Litru vode prilij toliko lizola, da bo postala tekočina bela.

Z eno od teh zmesi namaži žival na najbolj občutljivih mestih (po ušesih, vratu, okrog oči, pod trebuhom, pa bo žival rešena hude nadloge.

Franc Markovič, novi predsednik občine Dol. Toplice

22. avgusta je občinski odbor v Dolenskih Toplicah izvolil za novega predsednika občine Franc Markoviča, ki je bil dosedaj njen podpredsednik. Za predsednika gospodarskega odbora pa so izvolili Antona Strnišča, ki je bil pred nedavnim izvoljen v občinski ljudski odbor.

Na isti seji so razpravljali tudi o gospodarskih vprašanjih: o elektriki in vodovodu, ki ju je treba razširiti. Za vodovod že kopajo jarke.

V vinogradih je letos lepo

Lansko leto sta pomladanski mraz in toča skoraj po vsej Dolenski uničila grozdje. Letos pa kar lepo kaže. Obilica dežja sicer ni ugodno vplivala, vendar se obeta precej bogata letina. Trgatev se bo za nekaj dni zakasnila. Po navadi se ob tem času grozdje že meha, letos pa še skoraj ni bilo slišati črčaka, ki bi oznanila, da bo grozdje začelo dobivati barvo.

Plodni zbori KZ v novomeškem okraju

Vrsta novih gospodarskih predpisov, zlasti nova uredba o kmetijskih združbah, je sprožila na polletnih občinskih zborih kmetijskih združb v novomeškem okraju široko razpravo o bodočem delovanju in razvoju kmetijskega združenstva. Po polletnem bolj ali manj uspešnem delovanju polagajo upravni odbori obračun svojega dela. Dosedaj so polletne občne zbirne uspešno in ob veliki udležbi članstva končale KZ Dvor, Vršna sela, Velika Luka, Sela-Sumberk, Sentrupert in še nekatere druge.

Razprave na občinskih zborih izpričujejo, da zanimanje članov za poslovanje kmetijske zadržbe vidno raste. Pri podajanju obračunov dela upravnim odborom nimajo posebnih težav, zlasti ne tisti upravnih odborov, ki so uspešno izpolnjevali svoje naloge in korist vsega članstva. Tako je upravni odbor KZ Sentrupert lahko mirno stopil pred zadržbuje, saj je pokazal nekaj prav lepih uspehov. Živnorojski odsek kmetijske zadržbe je zjel vse napredne živnorojce in znatno razširil dejavnost na svojem območju. Tako kot živnorojski, sta se razvila tudi sadjarski in poljedelsko-semenogojski odsek. Vidne uspehe, vseh treh odsekov lahko opazil vsak član. Občni zbor je zato sklenil, da kot manifestativni zaključek uspešne zadržbene dejavnosti v letošnjem letu organizira veliko kmetijsko razstavo, ki bo najbolj prikazala

O dosedanem delu in razvoju komun

(Nadaljevanje)

Ce bo politika komun pravilna in v skladu z našimi osnovnimi prizadevanji, bo to veliko pripomoček politični in gospodarski prosperiteti delavskih kolektivov, v nasprotnem primeru pa bo mnogo težav, nesoglasij in tudi gospodarskih neuspehov. Komunisti bi morali ves svoj vpliv in vse svoje znanje uporabljati za to, da bo komun, načelno z ljudskimi odbori in še posebej z zborom proizvajalcev, znala vskladiti odnose, da bo znala pravilno usmeriti organe delavskega upravljanja in delavske kolektive. Vskladiti bo torej morala z ene strani odnose med gospodarskimi organizacijami in komunom, z druge strani pa med socialističnim in privatnim sektorjem proizvodnje, in tako s konkretnimi oblikami in ustvarjanjem gospodarskih pogojev uresničevati politiko socialistične preobrazbe kmetijske proizvodnje.

Enake naloge in enaka načela veljajo tudi za ostala področja družbene samouprave, kot so zdravstvo in prosveta. Oblike družbene samouprave, ki jih že imamo, na primer zdravstvo, all jih pripravljamo, kot v prvih stadijih, so sicer že same po sebi velik korak naprej. Oblike pa bodo zaživele in dole socialistično vsebino šele takrat, ko bo v njih prevladal neposredni vpliv delovnih ljudi in ko bodo utrjevale socialistične pozicije in socialistične družbene odnose. Kako se bo vzgajala mladina v naših šolah, kako bodo delale zdravstvene ustanove, kakšna bo stanovanjska politika itd., to ni samo stvar zveznih in republiških zakonov in predpisov, ampak je tudi stvar

komun, njihove politike, njihove sposobnosti, zrelosti in aktivnosti. Tu ni več mogoče utrditi socialističnih pozicij in socialistične miselnosti samo s splošnimi programi, niti ne s splošno kritiko in frontalnimi napadi, ampak samo s stvarnim, ustvarjalnim in stalnim potrpežljivim delom v organih družbenega upravljanja. Ti organi odpravijo komunistom velike možnosti za delo v korist celotne družbe. V komunah, v organih družbenega upravljanja, kamor naj bi bili komunisti izvoljeni, ne zato, ker so komunisti, ampak zato, ker so volilci prepričani, da bodo delali in branili koristi skupnosti, se odpirajo nove šole socialistične zavesti in novih družbenih odnosov. Te šole potrebujejo učitelje, kar je danes poglavna naloga komunistov, kot je rekel tov. Tito.

Pred nami so torej konkretni problemi oblikovanja socialističnih odnosov v naših okrajnih skupnostih, problemi delovanja organov družbenega upravljanja in odnosov okrajnih organov demokratičnega upravljanja do občin, mestnega centra do podeželja, in zlasti aktualno vprašanje združenje mest z okolico v eno komunalno skupnost.

Netopotni, ki se sedaj pojavljajo v odnosih med mestom in vasjo in pri združevanju mest v okolice, bodo prenehale, če bodo v naših organizacijah zmogli jasno oblikovati smeri socialističnega razvoja. Te netopotnosti, pomisleki in bojzani izhajajo največkrat iz nesocialističnega pojmovanja interesov komunalne skupnosti in njene vloge v našem socialističnem družbenem sistemu.

V naši socialistični politiki se moramo boriti proti vsakršnim zajedalskim težnjam, bodisi mesta na škodo podeželja, bodisi individualnega proizvajalca na škodo mesta, socialističnega sektorja ali skupnosti kot celote. Vse take škodljive pojave bomo morali v komunah z vso odločnostjo onemogočiti. Takih pojavov ne prispevajo k razvoju in utrditvi komun, ampak jih slabijo in razbijajo.

Zgoraj omenjeni različni koncepti naše politike izražajo v bistvu bodisi državno kapitalistično pojmovanje našega gospodarskega razvoja, ki nujno škoduje našim produktivnim silam, bodisi težnje po klasičnem kapitalističnem izkoriščanju ozkromna težnje po privilegiranem položaju privatnega kmetičnega in obrtnega proizvajalca.

Predvsem morajo komunne jasno izražati, da naša politika ni naperjena proti množici individualnih proizvajalcev; njihov obstoj sam niti ne nasprotuje niti ne ogroža socialističnega gospodarskega razvoja. Naša politika pa je seveda nenehno naperjena proti poskusom in pojavom kapitalističnega izkoriščanja, kamor sama po sebi teži privatna blagovna proizvodnja. Proti takim težnjam moramo uporabiti zakonske predpise, sredstva smotne socialistične ekonomske politike in druge ukrepe, ki na temelju splošnih zakonskih določil in v skladu z interesi komunne sodelujejo v njeno pristožnost.

Združevanje okolice z mestom ima predvsem namen odstranitv umetno in administrativno oviro za politični vpliv mesta kot socialistične postojanke na okolico, hkrati pa odstranitv osnovno za birokratičnem vodstvenih organov okolice, ki se ne more dovolj posluževati socialističnih pozicij mesta in njegovega političnega vpliva na okolico. Z združevanjem hočemo doseči, da se bo socialistični vpliv v demokratičnimi oblikah razširil; doseči hočemo, da bo socialistična vsebina naša demokracije bolj učinkovita, odpraviti hočemo administrativno oviro za naravno ekonomsko in politično gravitacijo okolice k mestu in za socialistični vpliv mesta na okolico. (Se nadaljuje)

HUDA NESREČA PRI MLAČVI

Kmetijska zadržba ima mlatinico na traktorjski pogon, s katero dela usluge za družnikom. 27. julija so mlatinici pri Bojanu Kolencu na Mirni. Za vlačača snopov je bil dodeljen na lastno željo Anton Šepic. Takoj ob začetku mlačve je prišlo do hude nesreče, pri kateri je Šepic izgubil nogo. Zgodilo se je takole:

Po predpisih bi moral biti hoben mlatinice zavarovan tak, da bi se nesreča ne mogla zgoditi, kar pa v tem primeru ni bilo. Mlatinica ima poleg bobna manjši prostor, kjer mora zaradi lažjega vlaganja stati vlačač. Ceprav predpisi opozarjajo, da na mizi ne sme biti snopje ali slama, je bilo v tem primeru ravno narobe. Ko je traktorist Ivan Bon pognal stroj, je Šepic stopil na kup slame na mizi in pri tem zdrsil za levo nogo v odprti bobna, na mesto, da bi stopil na prostor, kjer mora stati vlačač, in je že bila nesreča tu. Šepicu je odrgalo levo nogo nad kolonom.

Da je prišlo do tako hude nesreče, zaradi katere je Šepic postal trajni invalid, je več vzrokov. Prvič nezaščitena mlatinica, kot to zahtevajo predpisi o higienskih, tehničnih in varnostnih ukrepih pri delu s kmetijskimi stroji (Ur. list FLRJ št. 54/47), drugič, neupoštevanje predpisov o ravnanju delavcev z mlatinico, in tretjič ima pri tej nesreči svoj delež alkohol. Šepic je prišel na delo k stroju neposredno iz gostilne, kjer je po lastni izjavi popil s tovaršnim vsaj liter vina. V takem stanju je človek prav gotovo manj previden.

Šepic ni bil zavarovan, ker ni bil v delovnem razmerju, zato se postavlja vprašanje njegove invalidnine. Ta in podobne nesreče pri delu naj bodo vsem ponoven opomin za večjo previdnost pri delu, zlasti pri strojih. Alkohol in delo pri strojih ne spadaj na delo pri strojih, ki spada na svoje družine v kraje, kjer ajda lepo kaže. Se kar ugodna je bila letos paša na divjem kostanju.

mikačih smo že pisal v našem listu, o drugih pa bomo ob drugi priliki).

Veliko število obratnih nezgod in obolenj v prvih šestih mesecih letos kaže, da vprašnju tehnične in higijenske zaštite dela še nismo posvetili dovolj pažnje. V sedmih mesecih je bilo v okraju 551 delovnih nezgod, zaradi katerih je bilo izgubljenih 10.600 delovnih dni! V bolnišnem stanju je bilo 2083 ljudi, s povprečno bolniško dobo 20 dni, kar pomeni, da je bilo zaradi obolenj in delovnih nezgod izgubljenih v teh mesecih skoraj 50.000 delovnih dni! Imanovan je poseben koordinacijski odbor za preprečevanje obratnih nezgod in obolenj, kateri bo pregledal delovna mesta, predlagal izboljšanja delovnih pogojev ter imel sestanke z delavci.

Zbor je obravnaval nekatere privatnike, ki ne plačujejo prispevkov za socialno zavarovanje ali ki dolgujejo večje zneske. Med privatnimi obrtniki je sorte sta zlasti zidarski mojster Jurij Jakopič in mizarski mojster Matevž Kocjan iz Bica pri Zagorici. Slednji je poleg tega še slab plačnik davčnih obveznosti. Odborniki so predlagali, da je potrebno takim privatnikom, ki ne plačujejo redno prispevkov socialnega zavarovanja, prepovedati zaposlovanje tuje delovne sile, takim pa, ki na splošno ne plačujejo družbenih obveznosti, odvzeti obrtno dovoljenje.

Ajldova paša na Dolenskem

Letošnje deževje je za čebele zelo neugodno. Sredi poletja so morali čebelarji kupovati sladkor, da so jih ohranili pri življenju. Od letošnje ajldove paše si obetalo vsaj toliko, da bodo imele čebele dovolj hrane čez zimo. Vendar po vsej Dolenski tudi ajda ni taka, kot bi morala biti. Zato prevažajo čebelarji svoje družine v kraje, kjer ajda lepo kaže. Se kar ugodna je bila letos paša na divjem kostanju.

Plodni zbori KZ v novomeškem okraju

Vrsta novih gospodarskih predpisov, zlasti nova uredba o kmetijskih združbah, je sprožila na polletnih občinskih zborih kmetijskih združb v novomeškem okraju široko razpravo o bodočem delovanju in razvoju kmetijskega združenstva. Po polletnem bolj ali manj uspešnem delovanju polagajo upravni odbori obračun svojega dela. Dosedaj so polletne občne zbirne uspešno in ob veliki udležbi članstva končale KZ Dvor, Vršna sela, Velika Luka, Sela-Sumberk, Sentrupert in še nekatere druge.

Razprave na občinskih zborih izpričujejo, da zanimanje članov za poslovanje kmetijske zadržbe vidno raste. Pri podajanju obračunov dela upravnim odborom nimajo posebnih težav, zlasti ne tisti upravnih odborov, ki so uspešno izpolnjevali svoje naloge in korist vsega članstva. Tako je upravni odbor KZ Sentrupert lahko mirno stopil pred zadržbuje, saj je pokazal nekaj prav lepih uspehov. Živnorojski odsek kmetijske zadržbe je zjel vse napredne živnorojce in znatno razširil dejavnost na svojem območju. Tako kot živnorojski, sta se razvila tudi sadjarski in poljedelsko-semenogojski odsek. Vidne uspehe, vseh treh odsekov lahko opazil vsak član. Občni zbor je zato sklenil, da kot manifestativni zaključek uspešne zadržbene dejavnosti v letošnjem letu organizira veliko kmetijsko razstavo, ki bo najbolj prikazala

uspešni razvoj združnih pospeševalnih odsekov. Ta prireditve bo prvi kmetički priznanje vse doline, saj bodo pri razstavi sodelovale tudi sosedne kmetijske zadržbe in Okrajna zadržba na zveza. Podobno kmetijsko prireditve pripravlja tudi KZ Sentjerne.

Na občnem zboru KZ Vršna sela so člani sprevideli, da so dosedaj preveč zanemarili posepeševalne odseke. Edina dejavnost KZ je bila trgovina. Sklenili so, da bodo sedaj pričeli organizirati pospeševalne odseke. Ze takoj na občnem zboru so ustanovili živnorojski odsek, ker ima njihov kraj dobre pogoje za napredno živnorojevo. Razpravljali so še o ustanovitvi sadjarskega in kreditno-hranilnega odseka. Tudi na občnem zboru KZ Sela-Sumberk so veliko razpravljali o naprednem kmetijstvu. Izrazili so tudi željo po dokončni elektrifikaciji in v ta namen določili znatno vsoto v prvem polletju ustvarjenega dobička.

Poleg razprave o razvijanju in pospeševanju združnih kmetijskih panog pa so povsod večkrat razpravljali tudi o združnih gradnjah in investicijah. V Straži bi radi dogradili združni dom in postavili strojne lope, v Dol. Toplicah skladišča in strojno lopo, na Dvoru bi nujno potrebovali sodobno zbirnico za mleko, v Zagrgradu gostinski objekt, v Veliki Loki morajo dograditi združni dom, v Skočjanu večjo združno stav-

bo za trgovino in skladišča ter lope za stroje, v Vršnih selih dograditev združnega poslopija itd. Načrt investicij za kmetijstvo združnega sektorja predvideva v letu 1955 za gradnje, nasade, nabavo plemenite in delovne živine, elektrifikacijo in drugo, najmanj 309 milijonov dinarjev investicijskih potreb.

Posebno pozitivno pa se razvijala razprava na občnih zborih glede kreditov in regresov, ki jih daje država kmetovalcem po kmetijskih združbah na Narodno banko. Pri vsem tem člani soglasno poudarjajo, da bi bilo posebno koristno dati pomoč kmetijstvu z regresom na cement, s katerimi bi kmetijski proizvajalci gradili gnojilne jame, gnojlišča in silose. Na podeželju gre vsako leto v izgubo velike količine dobrega gnojila zaradi neurejenih gnojšč. Ureditve teh bi bila v korist ne samo kmetijstvu, pač pa tudi zdravstveno higijenski ureditvi naselij.

Na občnih zborih razpravljajo združniki prav tako o kolektivnih pogodbah, ki jih sklepajo z delavci in uslužbenci. Pretresajo pravilnike trgovskih poslovalnic, dočim nova združna pravila ne bodo sprejeta pri vseh KZ na polletnih občnih zborih, razen tam, kjer so upravnim odborom pripravili osnutke pravil. Vse ostale kmetijske zadržbe bodo sprejemale nova pravila na izrednih občnih zborih v mesecu decembru.

pralni prašek

za pranje NYLONA SVILE VOLNE in TKANIN

OB 10-LETNICI SMRTI ZASLUŽNEGA TRDINOSLOVCA

dr. Alojza Turka

1. avgusta 1944 je v Novem mestu umrl za posledicami srčne bolezni, ki jo je bila laška interakcija še pospešila, profesor dr. Alojz Turk. Z njim smo izgubili nenavadno marljivo slovstvenega zgodovinarja, snovalca novomeškega muzeja, vestnega in tenkočutnega srednješolskega vzgojitelja, prijatelja družabnika in plemenitega človeka, ki ga je življenje nesumljivo pestilo že od mladosti, dokler ga ni uničilo v enainpetdesetem letu.

Alojz Turk se je rodil 6. junija 1893 na Vrdu pri Stopičah kot sedmi izmed enajstih otrok Franca Turka in Magdalene, rojene Papež. Po osnovni šoli, opravljeni v Stopičah in Novem mestu, so ga starši poslali v šentiviško gimnazij pri Ljubljani; želeli so pač, da bi se čimprej rešili stroškov za sina in da bi tudi ta postal, kakor že eden poprej, »gospod«. Toda Lojza je sklenil drugače: po štirih, odlično dovršenih razredih je kljub materinemu nasprotovanju — oče je bil medtem že umrl — vpisal na novomeško gimnazijo s trdnim sklepom, da se prebije v življenje po poti, ki si jo bo izbral sam. Zato mu je mati odrekla še tisto skromno pomoč, ki je je bil deležen dotlej.

Pričelo se je trdo življenje revnega študenta, polno skrbi, kje dobiti kosilo, kje večerjo, obleko, knjige itd. V literarno oblikovanem Neodposlanem pismu, ohranjenem v zapuščinu, Turk naravnost pretresljivo popisuje svojo ponižan polno mladost: pri neki novomeški družini je za poučevanje sina dobival trikrat na teden kosilo in štirikrat večerjo, pri dveh drugih pa dvakrat kosilo in trikrat večerjo. »V šestih, piše prav tam, »me mi je obrnilo v enem oziru na bolje... Večerje nisem imel nič in je tudi letos nimalo. Pa sem bil vseeno bolj zadovoljen kot prejšnje leto, vsaj niso več za menoj kazali: Glejte, ta je tisti študent, ki ima pri pol Novomeščanin hrano...«

Kljub temu je izdeloval v šoli in se še sam izobraževal v književnosti in filozofiji, se družil z literarno nadarjenimi vrstniki, kakor je bil kasneje na fronti pesnik in slikar Cvelbar, in pisal v rokopisni dijaški list Izpod Gorjanice pesmi in prozo. Ze tedaj ga je zelo prevzel pisatelj Tolstoj, da ga je navdušen razlagal mlajšim dijakom na sprehodi po Marofu. Posebno ga je pritegnil s svojo preprosto besedo Trdina, čigar spisi so prav tedaj izhajali pri Schwentnerju v Ljubljani. Sicer pa je navdušenost zanj razumljiva, kajti Trdina najraje popisuje Podgorje, odkoder je bil Turk doma.

Po maturi julija 1914 se je namenil na Dunaj študirati filozofijo. Ker pa ni imel denarja, se je vpisal na pravni oddelek in študiral kar doma. Z izposojenimi 200 kranami je v drugem polletju vendarle krenil v prestolnico in se prepisal na filozofijo. Poslušal je slavistiko, germanistiko, klasično filologijo in filozofijo; med drugimi so bili njegovi profesorji tudi zgodovinar in slavist Jireček, strokovnjak za staro cerkevno slovansko jezikoslovec Vondrak in Hrvat Milan Rešetar. V avgustu 1916 je moral odriniti k vojakom, vendar je bil po dobrem letu zaradi bolnih očipuščen in je nadaljeval študij. Ceprav je imel za sabo le tri leta in pol študija na univerzi — šteli so mu tudi vojaško dobo — je brez izpitov v šolskem letu 1918-19 prevzel pouk kot suplent, in sicer prav na novomeški gimnaziji, od katere se je bil komaj štiri leta poprej poslovil kot maturant.

Naslednje leto je službovanje prekinil in študiral slavistiko na zagrebski univerzi, udeleževal pa se je tudi folklorističnih vaj pri profesorju Boraniću.

Od 1920 do 1929 je služboval kot suplent na ptujski gimnaziji, dokler ni bil 31. jan. po čl. 254 Zakona o drž. usl. odpuščen. Zdej je na podlagi gradiva, ki ga je bil zbral dolgo vrsto let, napisal disertacijo o Janezu Trdini in z njo na zagrebski univerzi dosegel doktorsko čast. Doktorat mu je služil kot diploma in ponovno je bil sprejet v službo, tokrat v Gospiću. Še isto leto se je vrnil v Novo mesto in ostal tu do smrti, če izvzamemo 18 dni, ki jih je 1932 prebil na mariborski gimnaziji.

Toda tudi sedaj je moral preživeti še kako grenko. Predvsem ga je kakor mora tlačala misel na neopravljeni strokovni izpit. Dosti mlajši njegovi kolegi, ki še daleč niso imeli toliko znanja kot on, so ga mimo grede opravili in redno napredovali, on pa, ki se je vrh tega ukvarjal z znanstvenim delom, je tital še vedno v nizkem plačilnem razredu samo zato, ker mu prevelika vestnost ni dala iti k izpitu brez še posebne temeljite priprave. Toda končno je 1933 opravil tudi to. Predsednik izpitne komisije univ. prof. dr. Nahtigal mu je kmalu zatem pisal besede, ki dobro označujejo preveliko Turkovo avtokritičnost: »Bodite prepričani, da nam je bilo veselje delati (da se šaljivo izrazim) s tako solidno firmo. Gotovo Vam pa Vaša, morda prevelika skromnost služi le v čast.«

Zdej se je še v večjim veseljem vrzel na študij Janeza Trdine. Njegove disertacije iz 1929. leta, ki smo jo že omenili, ne moremo smatrati za dokončno; pisana je bila namreč v naglici, ker je imel z njo neman predvsem, rešiti se iz stiske, v kateri se je znašel po odpustitvi iz službe. Od tudi nedodelanost in fragmentarnost nekaterih poglavij. Zdej je hotel predvsem pripraviti popolno izdajo Trdninovih spisov, nato pa še monografijo o pisatelju, v kateri naj bi bilo podano njegovo življenje in delo, podoba človeka in pisatelja. S temeljitostjo, ki sicer menda ni značilna za dolenskega človeka, je izpopolnjeval že poprej zbrano bogato gradivo, hoteli podat celotno podobo Trdine; toda spriču Turkove vprav skupnoznane metode bi mu moralo, zlasti če upoštevamo vestnost, s katero je hkrati opravljal šolsko delo, dobesedno zgoreti pero v roki, preden bi

delo dovršil. Tako je zbral za Trdino samega in za našo splošno kulturno zgodovino izredno dragoceno gradivo, ki ga je sicer v drobtinah uporabljal od časa do časa tudi v skromnih člankih, toda glavno delo je ostalo nedokončano. Prava ironija je, da je od vseh, ki so se ukvarjali s Trdino, prav dr. Turk najgloblje prodir vanj, toda je o njem napisal za javnost najmanj, vsega nekaj kratkih objav, medtem ko njegovo disertacijo pripravil za tisk šele sedaj prof. Janko Jare.

Turkovo delo pa je oviralo tudi še nekaj drugega. Vedel je, da zida na pesek, dokler mu ni dostopna Trdinova ostalina z dragocenimi, dotlej še neobjavljenimi Spomini; in dnevniki. Od l. 1919 je zaman prosil lastnika Schwentnerja, naj bi mu dovolil vpogled vanjo. Šele 1937, ko se je z Mohorjevo družbo dogovoril, da bo izdal v dveh snoopih izbor iz Trdine za šolsko rabo, je Schwentner popustil in Turk se je s storo vestnostjo lotil podrobnega ekserpciranja ostaline, da bi jo hkrati izrazil tudi za svojo monografijo. Zal tudi mladinske izdaje ni utegnil prirediti. Cutil je, da bi laže delal, če bi dobil službo knjižničarja v študijski knjižnici v Ljubljani (1938), toda zanj ni bilo mesta.

Prišla je druga svetovna vojna in okupacija. Kot zavednega Slovenca so ga 14. junija 1942 odvedli v internacijo. Decembra se je sicer vrnil, toda z močno omajanim zdravjem. Junija 1944 ga je zadela srčna kap, l. avgusta pa je podlegel.

Dr. Turk je bil visoka, sloka, prav markantna postava. Ze kot dijak je bil, dasiravno je izhajal iz strogo katoliške družine, svobodomiselnost usmerjen. Kot profesor je bil vesten, tako da sta mu priprava za pouk, posebno pa korektura nalog jemala skoraj ves prosti čas. Počitnice, ki so pomenile dijakom in večini njegovih kolegov čas potreben oddiha, so bile njemu čas stopnjevanega dela, ko se je lahko nemoteno posvečal študiju Trdine in ekserpciranju. Njegovi predstojniki poudarjajo v službenih ocenah odlično strokovno sposobnost in izvrstno metodo, taktčnost do učencev in kolegov, preudarnost, posebno pa marljivost. Za l. 1935 beremo tole značilno oznako: »Zelo marljiv in do skrupuloznosti vesten v izvrševanju službe.«

Prav v tej skrupuloznosti je nemara temeljni vzrok, da so glavni njegovi načrti (Trdina, Cvelbar) ostali neizvršeni. Nekaj nad dvajset člankov, objavljenih po Ljubljanskem Zvonu, Casopisu za narodopisje, življenju in svetu, Slovenskem jeziku in Kroniki (le-tje je bil tudi lokalni urednik) še daleč ne kažejo njegovih sposobnosti, saj so takorekto le skromne drobtine, kj so odpadle z njegove bogato obložene znanstvene mize, še manj pa njegove izredne marljivosti.

Danes, ko se tudi naša znanost razvija pod vse drugačnimi pogoji, kakor se je v času dr. Alojza Turka, čutilno spoštovanje do njegovega dela, obenem pa se zavedamo, da bi nam bil lahko, če bi še živel, dragoceno sodelavec in izkušen svetovalec.

Viri: 1. zapuščina dr. A. Turka v novomeški študijski knjižnici in bibliografija njegovih spisov, ki jo je sestavil upravnik B. Komelj; 2. arhiv novomeške gimnazije (šolski list A. Turka); 3. sporočila tov. prof. inž. I. Zobca in ravnj. J. Jarca.

Karel Bačar

V novomeškem okraju je 77 novih obrtnih pomočnikov

Število kandidatov za opravljanje pomožnih izpitov je bilo letos iz vseh strok izredno veliko - kar 96. Izpiti so se pri okrajnih obrtni zbornici v Novem mestu pričeli ob zaključku šolskega leta 1953/54. Od vseh prijavljenecv je izpise opravljalo 84 kandidatov, opravilo pa je 77. Tako praktično kakor teoretično so bili kandidati priložno dobro pripravljani, vendar so v praktičnem delu izpita padli štirje kandidati, v teoretičnem pa trije (za 3 mesece).

Ustanovitev Kmetijsko-gospodinjске šole v Gradacu

Na pobudo OLO Crnomelj so se zbrali v Gradacu 5. novembra 1953 politični, poslovni in kmetijski delavci iz okraj in drugod, da bi se pomnili o ustanovitvi Kmetijsko-gospodinjске šole v Gradacu.

Gospodinjška šola iz Vinomera v Gradacu. V šolskem letu 1954-1955 pa se bo začel redni pouk za kmečke fante in dekleta. Šola za fante bo trajala dve zimi po pet mesecev, in sicer od srede oktobra do srede marca; za dekleta pa je predvideno enoletno šolovanje - od septembra do julija.

19. marca letos pa sta okrajna zbor in zbor proizvajalcev okraja Crnomelj v zvezi s predlogom sveta za prosveto in kulturo in sveta za gospodarstvo izdala odločbo o ustanovitvi Kmetijsko-gospodinjске šole v Gradacu.

Krasinčani v borbi za napredek vasi

V zadnjem času tudi prebivalci Krasince v Beli krajini potrjujejo, da hočejo s časom napredek. Letos so se s vsemi silami zagnali v gradnjo velikega gasilskega doma. Dom bo velik 12x19 metrov in bo imel poleg potrebnih prostorov za gasilce tudi dvorano za kulturne prireditve. Pod osebnim vodstvom poveljnika gasilske čete Toneta Pedrca, ki je tudi član občinskega ljudskega odbora, ter ob pomoči občine, okrajne gasilske zveze in vaščanov, je dom zraven iz tal zelo hitro. Pred kratkimi so ga spravili pod streho, sedaj pa hite z delom naprej, da bo to leto do kraja dograjen. Posebno domači gasilci velike pomagajo s prostovoljnimi delom pri gradnji doma. Vsak gasilec se je zavezal za 8 delovnih dni brezplačnega dela. To obvezo so mnogi že tudi izpolnili in presežili.

Sola ima namen izobraževati kmečko mladino, ki je dopolnila 16 let starosti. Pouk bo prikröjen belokranjskim razmeram, da bodo gojenci in gojenke lahko pripomogli k dvigu domačega kmetijske proizvodnje in gospodinjstva. Zato bo imela šola dobre strokovne moči, laboratorije za preiskavo zemlje in dovolj možnosti za kmetijsko praksosolski posestvi v Gradacu in na Krupi, s skupno površino približno 47 ha, okoli 1.50 ha vinogradov v Semiču in 10 ha gozda. Gojenci bodo lahko spoznali tudi moderno kmetijstvo, saj bo posestvo nabavilo precej novih strojev.

Solsko posloppje je prenovljeno, ima nanovo napeljan vodovod in električno razsvetljavo. Zivljenje in delo v domu bo pravi prijetno in bo temeljito izobrazilo našo podeželsko mladino in kmetijstvo in gospodinjstvo.

Novice iz Drage. Ko je sekal drva, se je ponestril Valentin Janež iz Podpreške. Upognjena veja je odkosčila, in ga udarila po nosu, mu zlomila nosni pretin in poškovala ustno votlino. Z rešitrim avtomobilom so ga peljali v ljubljansko bolnišnico.

Pismo iz Drage

Sredi kočevskih in notranjskih gozdov se razprostira v višini 800 m širna planjava, ki na južnozapadni strani meji na LR Hruvaško, na severozapadu pa na postojnski okraj. Kakor jate kokoši čepa na teti ravnici vasi Podpreška, Draga, Srednja vas in Trava, vhod na to planjavo pa zaprava vas Lazeč. S Trave se pot strmo spušta proti Črnemu

praktičnega dela izpita predvlastno dobro. Klj to je prejele 36 kandidatov (v teoret. delu pa 32). Prav dobrih ocen je v praktičnem delu 21 (v teoret. 22). Precej porazno je število zadostnih ocen: 13 v praktičnem in 15 v teoretičnem delu izpita. Če izračunamo skupno oceno v obeh delih izpitov, dobimo končno oceno »dobro«, kar pomeni, da se kvalifikacija vajencev in njih znanje od zadnjih, to je pomladanskih izpitov ni prav nič dvignilo. Po strokah so bili pri izpitu najmočnejše zastopani mizarji s 35 kandidati. Tekstilci (krojčarje, šivilji, pletilji) je bilo 19, brivcevi in frizerjevi 5. Kovinarji so postavili 16 kandidatov na izpit. Izpit je opravljalo še 6 čevljarjev ter po en sediari, pek in kolar.

Rezultati doseženih ocen pri teh izpilih so poleg uspehov pokazali tudi vrsto napak, zlasti v delovni metodi posameznih podjetij in mojstrov, kar je znak, da je treba te metode nujno prilagoditi novim predpisom. Pa še druga neglasna stvar se je pokazala: preslabi stiki med vajencem, starši in mojstrom. Vajenci, s katerimi so imeli starši vsaj nekoliko stika med učno dobo, in v vsaj korvorj toliko vplivali na razvoj njihovega učenja v delavnici in šoli ter se zanimali za njihove uspehe, so pokazali neprimerno več znanja in pre-

Plemenito je delati v organizaciji RK

V mali dvorani množičnih organizacij v kočevju so se zbrali 28. avgusta predsedniki in tajniki Rdečega križa in člani OO RKS. V njihovi sredini je bil tudi predstavnik OO RKS. Prvi del konferencie je bil posvečen 10. obletnici ustanovitve RKS. Malo pozna je bila ta obletnica toda zato ni manj slavna in lepa. Besede predsednice OO RKS, Dušanke Svigljave, ki je sodelovala v tej človekoljubni organizaciji. Lepe besede o jubileju RK je spregovoril tudi predstavnik OO RKS, nato pa v imenu Glavnega odbora RK izročil peten (od tega so štiri ženske) nagradne lističe in diplome, kot nagrade za delo. Tudi OO RK je nagradil najzaslužnejše organizacije RK in posamezniki in s tem hvalil njihovo delo.

Zacetjasi se v večji meri kot doslej borile proti pijančevanju. Pijančevanje je na Kočevskem še v mnogih družinah tisto zlo, ki nas resno opozarja, da se moramo proti njemu boriti z vsemi sredstvi. Na konferenci smo silili tudi plemeniti navet, naj bi se organizacije RK zavezale tudi za tiste, ki pridejo iz zaporov. Po odslužitvi kazni ne smemo te ljudi pustiti v nemar, sicer bodo zagrenjeni in prej ali slej spet padli v kriminal. Videti smo, da dejavnost RK sega na vsa področja in da je lahko tudi povsod uspešna, če so ljudje voljni delati v tej plemeniti in človekoljubni organizaciji.

Zivinske razstave na Kočevskem so pokazale lep napredek živinoreje

Po vsej ribniški dolini so vabili plakati na živinorejske razstave, ki so bile združene s proslavo kmečkega združenja. — 25. avgusta prva razstava goveje živine v Ribnici, 26. avgusta prva razstava živine v Jurjevici, 27. avgusta razstava živine v Slatniku, nato v Karlovcu, Strugah, v drugi polovici septembra pa bo razstava goveje živine v Fari pri Kočevski reki.

26. avgusta je bila razstava v Ribnici. Kmalu po sedmi uri je razstavni prostor napolnila lepa, rejena plemenska živina. Kar praznično ti je bilo pri srcu, ko si opazoval nasmejana obraze živinorejcev, pomenskih na lepo živino, ki je plod njihovega truda in urnega gospodarstva. Na razstavi v Ribnici je bilo 90 glav živine, ki si jo je ogledalo precej obiskovalcev. Stokovno vodstvo razstave je bilo v rokah ing. Zorca, priznanega živinorejskega strokovnjaka iz Kočevja.

Na razstavi v Jurjevici je bilo 138 glav goveje živine domačih sivojavne pasme. Ob lepi živini vidiš stati možakarja, ki

si viha brke. »Le poglejte kaj naredi glešča in skrb za živino. Če jo prodam, mi bo vrгла lepe denarce,« takole si menidava misli možak, ko opazujemo njegovo res lego kravo. Na razstavi je ing. Zorec razlagal obiskovalcem delo živinorejce, pa tudi razstavljalci so slišali marsikaj koristnega.

Naslednji dan je bila razstava v Slatniku (KZ Sušje). Živinorejci so prignali blizu 160 glav plemenske živine. Tudi na razstavi v Karlovcu in Strugah je bilo živahno. Razstavni prostori so bili

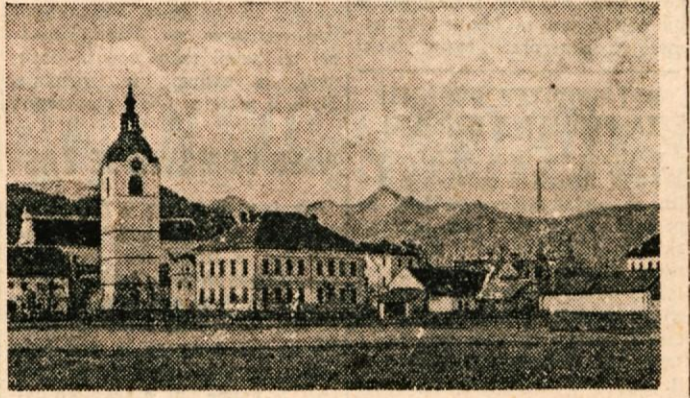
povsod lepo urejeni, okrašeni z mlaji in zasavami. Čeprav je precej nagajal dež, so živinorejci prignali okoli 600 glav živine. Vsi živinorejci so bili nagrajeni, Stokovna komisija je ocenila živino in ji prisodila od 20 do 150 kg močnatih krmil.

Stokovnjaki so dejali, da se je živinoreja na Kočevskem zelo dvignila. Pa ne samo strokovnjaki, tudi vsak obiskovalec je to lahko ugotovil. Vse to pa je kajpak nemajhna zasluga živinorejških odsekov pri KZ. O. K.

TRDINOVO ROJSTNO MESTO PRAZNUJE 800-LETNICO

Letos praznuje Trdinov rojstni kraj, Mengša na Gorenjskem, 800-letnico svojega obstoja. Mengša je pretežno obrtniško mesto, vendar ni brez vsake industrije. Znana je mengšaka tovarna glasbil, v prejšnjih časih so imeli graščaki Starot

tam pivovarne, karakteristična za Mengša pa je stara industrija slamnikov. Obrtniki so v glavnem mizarji. V Mengšu in okolici je precej trdnih kmetov, kakršnih je bil tudi oče prapovednika in dolenskega usrda Janeza Trdine.

Pogled na Mengšo

Pojasnilo k članku: »Spet ena iz Ribnice - ali izlet v Koper«

V zadnji številki Dolenskega lista je bil objavljen krajši sestavek z naslovom »Spet ena iz Ribnice - ali izlet v Koper«. Resnici na ljubo moram pove-

dati, da nekateri podatki v navedenem sestavku ne drže. Po razgovoru s predstavniki organizacije ZB v Ribnici in samim udeležencem izleta je bila stvar naslednja. Izleta so se udeležili samo člani ZB, od tega 8 pripadnikov JLA. Organizacije ZB v okolicih vases Ribnice so bile obveščene nekaj dni pred izletom pisмено. Izlet v Koper je bil organiziran na pobudo in s pomočjo OO ZB Kočevje.

Naj še omenimo, da so udeleženci na svojem potu obiskali kolonijno otrok partizanskih staršev iz Kočevske, ki taborijo v Izolu, otroci so v koloniji na stroške OO ZB. Udeleženci izleta so otroke obdarili z denarjem. Do netočnosti pri omenjenem sestavku je prišlo zaradi napačnih (ali zlonamerčnih) informacij, ter se s tem vsem prizadetim opravičam.

potoku, Pungertu, močno vijugasta cesta pa nas popelje v malo mestece Gorske Kotorja - v Čaber. Ze s Trave lepo vidimo Oslinško dolino in hrvaške hribe, od katerih je najvidnejši Rinsjak. S Petrihovega vrha pa se pogled tjda do notranjskega Snežnika, po Hrvaški in Sloveniji ter kočevskih gozdovih. Če se spustimo malo nižje, pa pridemo do izvira Cabranke in njenih lepih slapov.

Vsi ti kraji so zelo priljubljeni izletnikom iz Zagreba in drugih predelov Hrvaške. Posebno za breški študentje radi pridejo tja na večtedenski počitek. Ti kraji so zelo lepi, a zaradi oddaljenosti malo poznani, da se zdi človeku, kakor bi bili odtrgani od sveta, vendar tega ne zaslužio. Saj so med NOB nudili našim borcev kolikor so mogli. Zato so se okupatorji in domači izdajalci nad njimi maščevali; požgani domovi, padle žrtve, mučenje in koncentracijski taborišči pričajo o tem. Zato je prav, da bi o teh krajih vsaj kaj pisali, da bi se stari borci spominjali dni, ki so jih preživelii tu med NOB.

Da je medic mlad, nevaren pokvarjenec, kaže tudi drugi primer. Letos v maju je šel v Dol. Toplicah k župniku in ga prosil naj mu posodi 20.000 din. Ker je župnik trdil, da ni mara denarja, je medic poskusil drugače in izjavil, da je uslužbenec Tajništva za notranje zadeve, pa kljub temu denarja ni dobil. Oba krivca sta se zagovarja-

la na okrajnem sodišču v Novem mestu 24. avgusta. Medic je dejanje odkrito priznal, toda brez trohice kesanja. Maver ser pa je zanikal, da bi zahteval polovico denarja in da bi vedel, da je ta denar dobljen nepošteno. Vendar je ob prejetem denarja dal materji 1000 din, za ostalo pa je kupil žago.

Jože Medic je bil za obe deljanji obsojen na eno leto stroge zapore in povračilo škode okškodovancu v znesku 29.708 din; Jože Maver ser pa na 3 mesece zapore in povrnitev zneska 1.800 din. Nekaj denarja so mu milničniki vzeli že pri aretaciji in ga vrnilo okšodovancu. Oba obsojena morata plačati tudi stroške po 300 din povprečnine.

Izpred sodišča

Zabave in prostoti je bilo hitro konec

V Podhosti pri Dol. Toplicah so 15. avgusta odkrili spornenik padlim borcev. Po slavnosti je bila zabava na vrtu pri bifeju. Na zabavi je bil tudi domačin iz Podhoste, posestnik Viktor Novina. Do noči se je nekoliko opil in ko so ga ostali gostje spravili na ležišče za veselilnim prostorom, mu je iz žepa v suktnji padla dobro rejena denarnica. Denarnico je opazil le 23-letni Jože Medic iz Meniške vasi št. 25. Neopazeno se je vrnil k Novini in pobral denarnico, v kateri je bilo nad 42.300 din. Denar je pozneje še enkrat preštel v navzočnosti Jožeta Maverja iz Meniške vasi, in mu zabil, naj molči. Jože Maver je zahteval od njega polovico denarja. Medic pa mu je dal le 600 din. Pozneje sta skupaj še pila, nakar je Medic pijanega Maverja spravil domov. Doma mu je ponudil še 7 tisočakov in ker je bil Maver zaspan, mu jih je vtaknil v žep.

Drugi dan je medic odšel v Ljubljano. Pri Na-Ma je kupil m.ško obleko za 12.800 din, dežni plašč za 6.500 din, kapo za 320 din, pri »Triglav« čevlje za 5.900 din in še nekje par nogavic in srajco. Denarnico in dokumente je raztrgal in jih vrnil v stranišče pod trostavostvom. Oblečen »kot iz škaticle« in še z nekaj tisočaki v žepu je šel k znanki v Sisko, kjer je bil že 17. avgusta zvečer aretiran.

brez navzočnosti, in sicer zaradi neplačevanja preživnine za enega nezakonskega otroka in zato, ker je otrokovo mater, ko ga je opomnila na otrokovsk obvezo se oklofutal. Ker je sojen ponovno za isti prekršek, je sodba dokaj stroga in se glasi: 6 mesecev zapore, 500 din za zdravniško spricvalov, 1000 din za bolečine otrokovi materi. Ker jo je napadel in 1000 din povprečnine. Tako bo sedaj poleg plačila obveznosti še sedel v zaporu šest mesecev, kjer bo lahko spoznal, da naši zakoni vedno ščitijo otroka.

Brez povoda je oklal tovariša

V nedeljo 22. avgusta je bila v Nemški vasi pri Ribnici gasilska veselica. Bilo je dosti ljudi, zabavali so se in peli kakor je običajno na veselicah. Med to družbo sta bila tudi mlada fanta, ki sta pila pri litru: Gorše Franc iz Rakitnice in Oražem Franc iz Gračaric. Kar nenadoma je Oražem zvezlel z veselicega prostora Goršeta ter ga zabolal z lovskim nožem, katerega si je nekje na nepošten način prisvojil, globoko v rebra na desno stran. Gostje, ki so kmalu opazili kaj se je zgodilo, so razjarjeni navallili na zverinskega fanta in le po zaslugi organov LM, ki so ga le s težavo ubrali pred razburjenimi ljudmi je odnesel celo kožo. Zabodenega Goršeta so spravili do zdravnika v Ribnico od tam pa takoj v bolnišnico v Ljubljano. Gorše je bil dalj časa nezavešten in le po zaslugi organov LM iz Ribnice, ki so mu nudili prvo pomoč, oziroma poskrbeli za hiter prevoz do zdravnika in v bolnišnico, ter vestnim zdravnikom v bolnišnici se je zahvaliti, da bo življenje mladega fanta ohranjeno. Mladi napadalec zasluži najstrožjo kazen. -em-

6 mesecev zapore, ker ni plačeval preživnine

Anton Deželan je sin večiega posestnika iz Vel. Brusnic. Zato si gotovo misli, da si lahko tudi več privošči. V domači vasi ima kar dva nezakonska otroka, vsakega z drugim dekletom. Za oba otroka se pa kaj malo briga in ne plačuje redno določene preživnine. Dvakrať je bil zato že obsojen, enkrat na en mesec in drugi na tri mesece zapor. To ga pa ni izpametovalo. Obe nezakonski materi sta letos spet vložili tožbo proti njemu zaradi zanemarjanja očetovskih dolžnosti. Zanimivo je, da je ena svoje prvotno pričevanje, češ da ji ni toliko in toliko časa dal nobenega denarja, preklicala in navedla da ji »proti plača vse. Gotovo jo je kdo tako pregovoril toda zaradi krivega pričevanja se bo morala prav gotovo sama zagovarjati pred sodiščem.

Deželan se tudi ni ožval prživu sodišča, zato je bil na razpravi 20. avgusta obsojen na 6 mesecev zapore, ker ni plačeval preživnine.

POD »SVILENIM DEŽNIKOM«

Dobro uro od železnike postaja je letališče Prečna. Tu preskušajo mladi padalci svojo sposobnost in znanje, pridobljeno v »svilenim dežnik« mladincem in mladincem tečaju. Sankaj prihitve večkrat tudi mladi modelarji pod vodstvom Novokovega Petra s svojimi modeli pokazat razne čudovite akrobacije.

Prejšnji teden so imeli Novomeščani priloško, da so si s prebivalci Prečne ogledali prve skoke s »svilenimi dežniki« mladincem in mladincem iz Novega mesta.

To so šrudentje, mladi delavci, učenci v gospodarstvu itd. Vsi so željni skokov in letov, drzni, neučakani. Dolgo so čakali, mnogo jih je že obupalo. Mislili so, da ne bodo nikoli uspeli. Pa le ni šlo vse gladko. Ze samo letališče ni nič kaj primerno za začetnike. Tako so padali »svileni dežniki« po zeleni poljani, drevju, koruzi in celo v potok. Krivo je bilo tudi vetrovno vreme. Čeprav so bili vsi hrabri in veseli, se jim je vendar videl na obrazu strah: kako skokiti, ali se bo padalo odprlo, kje bo pristalo? Toda ves strah je bil pozabljen, ko so srečni in veseli pristajali na zemljo. Po prvem skoku si je vsak želel še skakati. Vsakdo izmed padalcev je pravil, kako lepo in prijetno je na padalu ter da ne bo nikoli pozabil dneva, ko je bil prvič pod »svilenim dežnikom«.

Brane

Dopisujite v »Dolenjski list«

TOVARNA LESNIH IZDELKOV NOVO MESTO in LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE NOVO MESTO sta se združila in preimenovala v firmo: 'NOVOLES' dolenjska lesna industrija NOVO MESTO Tekoči račun pri NB Novo mesto št. 616-T-5 Svojim odjemalcem nudi po najnižjih dnevnih cenah: smrekov (ielov) rezan les, bukov pajen in nepajen rezan les, brestov rezan les, hrastov rezan les, sadne zaboje - gajbice, bukove in hrastove parkete - lesno galanterijo vseh vrst

Občina Mirna peč ima možnosti za razvoj

Potrebujejo boljše železniško postajo in skladišče — Imajo možnosti za stalen kamnolom in apnenico, ki bi zaposlila domačo delovno silo — Komunalna dela ugodno napredujejo — Mnogo si obetajo od nove avtoceste

Iz Mirne Peči odhaja vsak dan na delo v Novo mesto kakih sto ljudi. Vlak se od Ljubljane do Mirne peči že tako napolni, da za potnike, ki vstopajo na tej postaji, ni več prostora. Natakajo se po hodnikih in stopnicah in celo na odbijačih. Ko se bo pričelo šolsko leto, bo gneča še večja in nesreče tudi ne bodo izostajale. Zato Mirnopečani opravljeno zahtevajo, da se ta zadeva uredi. Ali ne bi bilo mogoče priključiti še enega ali dva potniška vozova? Tudi majhna postaja več ne zadostuje sedanjim potrebam. V dežju in mrazu je sila težko prežebati na mirnopeški postaji, ki še zdaleč ne more sprejeti vseh potnikov.

V Mirni peči imajo tri trgovine, ki dobivajo blago iz Ljubljane, deloma tudi iz Novega mesta. Imajo pa velike težave. Na domači postaji ne morejo blaga niti sprejeti niti oddati. To lahko opravijo v Novem mestu ali v Trebnjem, kar pa je draga zadeva. Samozavodnik do Novega mesta stane 1900 dinarjev. Koliko pomeni en voz za trgovino, si lahko mislite. Zato je v Mirni peči nujno potrebno skladišče na železniški postaji.

Občina ima dovolj delovne sile, ki išče zaposlitve drugod. Pripravljeno ceste v Novem mestu delajo skoraj sami Mirnopečani. Doma nimajo pravega cementa. Občinsko podjetje za promet (Solšno mizarstvo, tekstilno, zidarstvo) zaposluje vsakih 30 ljudi. Preostane še delo pri velikih kmetih, pa tudi ni veliko. Zato iščejo Mirnopečani delo drugod, v drugih občini pa leže neizkoriščeni skladišča odličnega kamna. Tudi enonaca primerneje za pridobivanje apna, je dovolj. Z njimi bi lahko stalno vzdrževali veliko apnenico. Obe podjetji bi zaposlili kar veliko ljudi.

V povojnih letih je občina Mirna peč že precej napredovala. Postavili so lep in prostoraen združeni dom. Dvorana je že urejena, 16. marca so v njej proslavili drugi občinski praznik. Z ostalimi deli bodo letos nadaljevali. Za popravilo obzidja pri vsakem pokopališču je dala občina

100.000 dinarjev. Ljudje se za vsa ta dela živo zanimajo, posebno pa še za vodovod, popravilo cest in poti. V ta namen je občina določila 620 tisoč dinarjev. Na zborih volivcev in množičnih sestankih so občani sklenili, da bodo napravili prostovoljnega dela za dva milijona dinarjev. Poti so že popravili v Karteljevem in Sentjurju, od postaje Mirna peč proti Velikemu Kalu pa so zgradili cesto. Vodovod imajo v Hmeljčiču, na Velikem in Malem Kalu, v Sentjurju so ga zgradili lansko leto. Dolenja vas pa ga pripravljajo letos. V občini je še osem vasi brez

elektrike: Gorenje in Dolenje Karteljevo, Gornje in Dolenje Kamenje, Spodnji, Srednji, Gornji Globodol in Jordankal. Kmetije bodo dali sami les za drogove in skopali jame.

Prebivalci občine Mirna peč navdušeno pozdravljajo gradnjo nove ceste Ljubljana — Zagreb, saj jim bo nudila zaslužek in jih povežala s svetom.

Početnice so minile, znova so se odprla vrata naših osnovnih šol, v srednjih šolah pa se bo že teden ali dva tudi začel pouk.

Kjer so otroci imeli res lepe počitnice, se zdaj spočiti in polni volje spet vračajo h knjigam, da si naberejo novega znanja. Da bi bilo novo šolsko leto uspešno, pa ni samo stvar mladine in vzgojiteljev, pač pa v veliki meri tudi staršev. Prav te dni so na svetovnem kongresu za zaščito otrok v Zagrebu še posebej poudarjali, kako velikega pomena je vzgoja v družinskem krogu za rast mladega človeka. Mnogi starši mislijo, da so se s tem, ko je otrok začel hoditi v šolo, znebili skrbi, v resnici pa se s tem dolžnosti staršev še povečajo.

Za vsakega otroka so prvi koraki v šolsko življenje svojstveni dogodki. Nekateri otroci stopijo prvič v šolo preplašeni, drugi spet z velikim pričakovanjem. Tem in onim pa bi morali starši precej pomagati že pri prvih korakih v svet učeništva. Prav je, če oče ali mati prvi dan šolskega leta z bodrilnimi besedami pospremiti otroka v šolo. Ko se vrne domov, moramo otroka z zanimanjem poslušati, mu dajati nasvete, ne pa tako kot se žal marsikje — posebno na podeželju — zgodi, da takšen šolarček nima nikogar ob sebi, s komer bi se lahko pogovoril in se čutj osamljenega.

Se mnogo važneje pa je, da starši vse leto skrbijo, kako se otrok učil, ali ima pri učenju težave in kako sploh uspeva v šoli. Nekateri mislijo, da je dovolj, če ob koncu leta ali nekak teden prej povprašajo: »... ali bo moj zdelal...«, med letom pa jim ni mar, kaj otrok počneja, kako se učil, kako napreduje. Se bolj pa so vsega obsojanja vredni tisti starši, ki nalagajo otrokom toliko dela,

da se ne morejo učiti, da morajo zanemarjati šolo, izostajajo od pouka itd. Res je, da je vedno manj staršev, ki otroka ne bi pustili v šolo, češ, moja mati in oče sta tudi znala le čitati in pisati, pa sta le živela, zakaj bi se pa moj otrok toliko vlačil po šolskih klopeh. Vendar pa se posebno na podeželskih šolah zgodi, da kmečki otroci po en teden ali še več ne pridejo v šolo, ker morajo prijeti doma za poljsko delo.

Pri teh otrocih ni škodljivo le to, ker ne obiskujejo pouka in v šoli zaostajajo, temveč zaostajajo tudi v svoji rasti, ker jim starši nalagajo taka dela, za katera se niso dovolj močni. Ko se odpirajo spet vrata hramov učeništva, bi želeli, da bi bilo takih primerov vse manj, da bi vse lepše rastele mladi rod in se usposabljal za življenje, saj danes bolj kot kdajkoli velja pravilo: »Koli, kor znaš toliko veljaš!« Z. G.

Gasilski praznik v Suhi krajini

V nedeljo 22. avgusta je bilo v središču Suhe krajine v Hinjah kaj živahno. Saj ni čudo — že ves teden preje so se člani gasilskega društva in ostali prebivalci pridno pripravljali na svečan sprejem motorne brigadine, katero jim je podarila OŽ iz središtev Tajništva za notranje zadeve pri OLO Novem mestu. Gasilski dom, ki je kljuboval vsem vojnim viharnjem in je edini ostal nepoškodovan, je bil ta dan slovesno okrašen, dovolj zgovorna priča, da je veseljem sprejema zopet dragoceno orodje. Pričetek slovesnosti je bil napovedan za 14. uro, to namerno pa so prepričali temni oblaki

USTANOVITEV PODJETIJ ZA PROMET Z ODPADKI

V Uradnem listu FLRJ št. 29/54 je objavljen odlok o pogojih za ustanovitev podjetij za promet z odpadki in erotnih skladih teh podjetij. Z zbiranjem in prometom odpadkov se lahko ukvarja podjetje, ki izpolnjuje pogoje predpisane v 22. členu uredbе o trgovanju ter o trgovskih podjetjih in trgovinah in ki ima določeno tehnično opremo.

Z zbiranjem odpadkov se lahko ukvarja tudi proizvajalno podjetje, ki uporablja odpadke v proizvodnji kot surovino ali material.

Podjetja za promet z odpadki lahko imajo v svoji sestavi prodajalno za prodajo na drobno uporabnih odpadkov.

in precej hud naliv. Čeprav so si ljudje želeli dežja — vendar bi ga prav radi odložili na drugi dan, da ne bi motil slavnostnega razporeženja. Po enurni zamudi so okrašeni konji pripeljali novo brigadino. Precej velika množica ljudi je s posebnim priznanjem sprejela novo orodje, saj se bodo odslej počutili vse bolj varne v svojih obnovljenih domovih kakor doslej.

Po strumno podanem raportu je pevski zbor zapel državno himno. Predsednik občine tov. Babič je otvoril slavnost in prisrčno pozdravil zbrane goste. Mešana zbor pod vodstvom tov. Babiča je zapel tri pesmi tako lepo in občutno, da zasluži vse priznanje. Nato je sekretar OŽ s posebnim

V 55 DOMOVH JE ZASVETILA ELEKTRIČNA LUČ

22. avgusta je bilo v Zburah pri Skočjani zelo živahno. Kako ne, saj jim je izpolnjena dolgoletna želja: imeli bodo elektriko. Zasvetila je v 55 domovih vasi Zbure, Zavrž, Zalog, Modruše in Rink. Za to svečanost so se prebivalci vsaj zelo marljivo pripravljali, le vreme jim je nekoliko oviralo delo. Na otvoritveno proslavo so povabili predstavnike ljudske oblasti in zastopnike podjetja, ki jim je napejaljo elektriko.

Prebivalci novo elektrificiranih vasi se zahvaljujejo vsem, ki so pomagali, da se je uresničila njihova davna želja in potreba. Zahvala zasluži predvsem OLO Novo mesto, ki je prispeval za

elektrifikacijo 3.175.000 dinarjev, in okrajina Zadruga zveza v Novem mestu, ki je pomagala za 1.500.000 dinarjev. Tudi vaščani niso držali rok križem, ampak so pomagali kar so največ mogli. Preskrbeli so 190 drogov in napravili nad 4000 ur udarniškega dela. Najbolj se je zavzemal za delo Janez Pisker iz Zbur, čeprav nima svoje hiše. Tudi mlincarica Katarina Ajdovec je zadovoljna, da ji bo svetila elektrika; na vse kriplje pa se je upirala napeljavi za industrijski tok. Revica se je menda bala, da bodo ljudje začeli doma mleti, potem pa »adijo mečca«.

Kdaj bodo nehali nezakoniti odpusti?

Razumljivo je, da morajo biti navedbe za utemeljitve odpovedi delovnega razmerja resnične. O tem so že mnogo pisali naši čitatelji, vendar še v mnogih primerih odkrivamo laži.

Upravnik gostinskega in zdraviliškega podjetja v Dolenjskih Toplicah je 30. septembra 1953 izdal odločbo št. 24-53 o odpovedi delovnega razmerja L. K. Odpoved utemeljuje s tem, da so poljska dela prenehala in da bodo z zaključkom gostinske sezone ukinili tudi svinljerojo na zdraviliški ekonomiji; druge primerne zaposlitve pa za imenovano tovarišico ni.

L. K. je pri posredovalnicah za delo pri OLO Novem mestu zahtevala oskrbnino, pripadajočo delavcem, ki začasno ulso v delovnem razmerju.

Letos junija pa je prišel imenovani upravnik na posredovalnico za delo in vprašal za 5 poljskih delavcev in eno snazliho. Pomudili so mu tudi L. K., ki pa jo je odklonil, češ da je imela napravljen odnos do dela in se je z upravo neupravičeno prepirala. Tudi pismeno sporočila, ki ga je zahtevala Buro za posredovanje dela, je bilo takó. Tov. L. K. torej niso odpustili iz podjetja zato, ker zanjo ni bilo primerne zaposlitve, saj so takoj poiskali drugo službenko. Pripomniti moramo, da je tovarišica L. K. vdova žrtve fašističnega terorja, mati dveh otrok in brez vsakega premoženja.

Sama je izjavila, da je ni nihče nikoli opomnil, da ne dela prav ali da jo odpustijo, če se ne bo popravila. Vprašamo se, kaj je tu storila sindikalna organizacija za zaščito svojega člana. V kolikor so bili podatki o odpovedi službe tov. L. K. neutemeljeni, je bila posredovalnica za delo oskodbavna za 17.500 din, ki jih je tu prejela. V takih primerih bi bilo treba krivice klicati na odgovor in jih tudi kaznovati.

19. septembra vsi na Ostrožno, na vseljudsko manifestacijo našega ljudstva!

Iz mesta ruševin — mesto cvetia

Nekaj let po vojni smo v Novem mestu na vsakem sestanku ali zboru volivcev obravnavali popravila ruševin. Bilo jih je na kupe, saj je vojna vihra prizadela mestu hude rane. Po letu 1951 pa je razpravljanje o ruševinah prenehalo, saj so popolnoma izginile. Se več. Mesto je danes lepše kot je bilo kdaj koli poprej, veliko seveda na hvalo tlakovani cesti in urejenim pločnikom. Najlepša pridobitev Novega mesta pa je vsekakor ureditev Gorenjih vrat skupno s spomeniškim prostorom. Skoraj ni tuja, ki potuje skozi Novo mesto, da se ne bi ustavil na tem kraju in si ogledal res uspele rešitve Gorenjih vrat ter lepe spomenike.

Lepemu in prijetnemu licu Novega mesta mnogim pripomorejo urejeni parki in cvetlične grede, da ne govorim o kopališču na Loku, ki je ob vsakem sončnem vremenu pravo mravljišče vode, zraka in sonca željnih ljudi. Most čez Krko na Loku temu delu mesta veliko prispeva, z dograditvijo stadiona pa bo Loka dobila svoj pravi pomen za vse mesto. Od kar je zgrajen most, se je osebni promet iz Smihela, Irče vasi, Drske

Ali cigani lahko sekajo brez dovoljenja in plačila

Glede ciganov pri nas še ni urejeno in kaže, da tudi se ne bo kmalu. Stari način življenja se pri ciganih še ni preživel. Nemirna nomadska kri jih žene iz kraja v kraj in le z veliko težavo zdrže v nekem kraju

doljša časa, čeprav imajo delo in zaslužek. Kamor pridejo, jih nihče ni vesel, ker se jih drži še veliko starih razvad; vendar je treba priznati, da je med njimi tudi precej takih, ki se pošteno preživljajo z delom svojih rok. Oglejmo si preskrbovanje z drvmi. Sotor, konj, ogenj in cigan so nerazdružni. Do sedaj še ni bilo slišati, da bi cigani za svojo »kuhinja« kupili drva. Lepo si jih naberejo in nasekajo tam, kjer pač so. V bližini Bršlina je več ciganskih družin in kmetije se pritožujejo, da jim v gozdovih delajo občutno škodo, ker sekajo drevesa, najraje podmladek. To je toliko bolj značilno, ker kmet mora imeti za sešnje lesa posebno dovoljenje in še plačati gozdno takso, cigani pa seveda nimajo nobenega dovoljenja in ne plačujejo gozdne takse niti lesa. Res je, če ga dobiš, bo kaznovan, toda vprašanje je, če bo s tem škoda prenehala.

Neki posestnik iz Vel. Bučne vasi pri Novem mestu, ki nas je opozoril na to nadlogo, pravi tudi, da ciganke še niso prenehale s prosičanjem po hišah. Neki dan je bilo v njegovih hiši samo dopolne kar šest cigank, in to zelo nadležnih. Omenja tudi primer, ki ga je videl v jeseni v gozdu blizu svojega doma. Cigani so imeli dva prašiča, ki so ju krmili s krompirjem in svežimi koruznimi štorki, dasi nimajo v bližini nobene svoje njive. Kmet je, ki imajo za sosedo ali »menjše« ciganske družine, žele, da se to vprašanje reši na tak ali drugačen način.

Novi stadion novomeškega Partizana

Javno vprašanje Gozdnemu avtopodjetju v Kočevju

Avtoavtoprogo Stari trg ob Kolpi — Crnomelj in Stari trg — Kočevje ima kočevsko Gozdno avtopodjetje. Iz Starega trga vozi avtobus trikrat tedensko v Crnomelj in trikrat tedensko v Kočevje. To je edina zveza Poljanske doline ob Kolpi z zunanjim svetom.

Prebivalci te doline so na žalost lahko že večkrat ugotovili, da navedeno podjetje podcenjuje to edino prometno zvezo. Kadarkoli namreč podjetje potrebuje avtobus za kakšne luksuzne vožnje ali izlete, vzame za to avtobus iz starostne proge, ne glede, kaj bodo rekli številni potniki, ki so vezani nanj. Včasih pošlje podjetje na mesto avtobusa tovornjaki, včasih pa tudi telega. Tako je bilo 14. avgusta letos, ko so številni potniki, med njimi tudi matere z otroki v Crnomlju zastojali čakali kakršnokoli vozilo. Nič ni pomagalo, vsi potniki so morali peš iz Cr-

Kaj pravijo k temu starši

Neverjetno pokvarjena sta se pokazala dva mladina iz žužemberške okolice. 22. avgusta v popoldanskih urah kolovratila s kolesi med Zafarom in Cvibljem in se pri tem obrasla skrajno nedostojno. S kolesi vred sta se vlegla sredi ceste, odpela hlače ter kazala mimoidočim intimne dele telesa.

pralni prašek
odlične kakovosti, poceni
omogoča
ugodno pranje

Drobtine iz dolejske popotne malhe

ganiziral izredno učinkovit kulturni pretep, kot je to star narodni običaj pri njih. Pri tem so se najbolj izkazali Vidčičevi pobje iz Drače vasi, to je Franc, Alojz in Stanko, v sramoto njim pa ni bil niti Stanko Kastelic iz Dišece vasi. Kar krepko so se medsebojno razmesarili, da sta imeli rešilni postaji Ljubljana in Novo mesto dobro zaposlitev. Mimogrede so iz gole pobožnosti in menda v počastitev žegnanja pocahnala še nekaj nevtralnih opazovalcev, ki sedaj toplo priporočajo okrajnemu sodišču, da mesarskim pobožnjakom podeli kar najbolj debel odpustek.

»Le tako naprejš« kličem vsem družtvom in organizacijam, ki črtirajo veselice in kombinaciji s krajevnimi žegnanji, kot so to napravili gasilci v Podturnu in drugi. V medsebojni pomoči je uspeh zagotovljen. O tem so se prepričali tudi v neki vasi pri Mirni peči, odkoder so kot najbolj viden uspeh kombinacije tudi poslali dva na šivanje v novomeško bolnišnico. V kolikork v kakem kraju nimate

naša svojemu namenu skrajno nepriskrbno. Se dobro, da ga ne opazi kdo od Doza, ker stoji med predvajanjem na lesenem podu, kajti ne vem, kako bi se potem vse to izteklo.

Vesakor bi moral imeti Zveza komunistov tudi svoj uradni list, kajti prizadeti odpadniki zastojajo iščejo po vseh uradnih listih zakonskih predpisov, po katerih bi bili dolžni vrniti legitimacije. Pravijo, da so se za legitimacije borili. To jim lahko verjamem, ker se za idejo prav gotovo niso. Taki strastni ljubitelji legitimacij, od katerih nimajo prav nobene pravice, so v Crnomlju, pa tudi v Bršljnu se je našel kateri in še kje drugje. Sicer pa pravijo poznavalci, da se z odvzemom legitimacije ali uradne listine ne spremeni veliko. Taki trdijo, da se na primer za stare in poznane goste v ukinjenih privatnih gostilnah v Novem mestu ni drugo sprejeto, kot vhodna vrata. Uradno so mi v Novem mestu potrdili, da se lahko posreči zdravniški pregled pri specialistu tudi brez napotila zdravnika, kot se je tisti, ki sem ga zadnjič omenil. Sicer pa velja napotilo in raje ne poizkušajte brez njega.

V Skočjani me že dolgo ni bilo, pa sem je oni dan mahnil s številnimi romarji vrad, ki so peš, na kolesih in vozovih

hteli proti Skočjani in katerih je ob nedeljah še več kot ob delavnih. Pomešal sem se med nje in kmalu zvedel za svržljeno cilj njihovega tajinstvenega romanja. »Za srečo se gre, so mi zaupal in hteli v nizko pritično hišo, kjer se že nekak let sem z velikim uspehom preuroke sreča. Škoda, da zadržu- na pekarna odjeda prostore tako donosnostki politična na ljudski zaostalosti pitajoče se ženske. Tako sem moral z drugimi vred čakati na cesti, ker v bajti ni bilo prostora za vse. Kmalu sem izvedel, da je iznajdljivi ženi in njeni slabšiki polovici »sloganje« res prineslo srečo. Polje jima drugi obdelujejo za polovico pridełka, moč ima kar čedno pokojnino, čeprav se še ni srečal z Abrahamom. Zato kar srečno naprej furata na račun za prihodnost rudarstvenih ljudi. Bolj nerodno je le, ker jasnovidka ne more vedeti za sebe, kaj se ji bo pripetilo. In tako je bilo v hiščici tiste dni po prihodu 94 pokojnikih jurčkov izredno fletno, vse dokler ni začel kuhinjski stol plesati po hrbtu prerokovalke bodočnosti. Tega si najbrž ni prerokovala in brzokne niti ni vedela, da mož z ženo lahko počenja kar hoče, kot je sam zatrjeval pri tem napornem opravilu. Kaj hočete, ni srče brez grenkih kapljic, po-

več nekako laže zmoti pri delu z grabljami, kot pri delu z vilami.

Čenjene goste, ki prihajajo v mestno gostišče sredi Crnomlja, opozarjam, naj klobuke, plašče, aktovke, palice in drugo ročno opremo pustijo doma, ker je v novo preurejenem lokalu, ki ima stene opažene z lesom, ni majo kam obesiti. Okenske kljuke sicer so, toda okna so že dovolj zapacana od mušjih kakcev in ni potrebno, da bi jih še vi z vašo kramo.

Silno nesoliden dostop do delovnega prostora ima kino operator v Kulturnem domu v Crnomlju. Revužu so menda pozabili ob gradnji doma zgraditi stopnice do kabine in sedaj mora plesati po lestvi gor in dol, kot zaljubljeni pononjak k oknu ljubice. Nevarno je, da mu kdo še to edino sredstvo za dostop na delovno mesto sune med predvajanjem filma. Je kar res, da ima tudi modernizacija včasih svoje muhe.

Zelo me drži, da bi napisal nekaj konkretnega o globoki decentralizaciji trgovin v Crnomlju po novi uredbi, pa ne smem. Gotovo bi me prišli za jezik, če bi napisal, da je sedaj drugagače kot je bilo prej, in zato raje molčim. Pa še drugič kaj in na svidenje!

Lepo Vas pozdravlja Vaš
Janez Popotal

IZ NAŠIH KRAJEV

TO IN ONO IZ KOČEVA

Človeku je kar hudo pri srcu, ko bere razna vabila za veselice vsemogočih društev. Znanje materinega jezika je zelo šibko in niti ne kaže, da ga želimo izpopolniti, sicer ne bi izobesili takih lepakov kakor je visel v Kočevju.

»Veselo ringa raja v nedeljo 15. VIII. 1954. 60 obletnico Ustanovitve Gasil. Društva Predgrad, obhaja Veliko vrtno veselico. Za razvedrilo gostov preskrbljeno. Za pijačo jedajo in ostale stvari dobite brez skrbi. Vabi prost. gas. Društvo.«

Vsaka razlaga je tu odveč. Podobni plakati vabijo po vsem okraju na veselice. Naša dolžnost je, da že vendar priložnostno skrbimo za skrbnejše izražanje in pravilnejši jezik.

Devetstanovaljsko hišo gradi »Zidar«

za svoj kolektiv, spodaj pa bodo lokalni, kamor se bosta vselili trgovini »Tekstila« iz Kočevja in »Kombinat« iz Borovoga.

Adleščičke zgodbe in nezgode

V pekarni pečejo kruh trikrat na teden; črna prodaja po 45, belega pa po 55 din. Koristno bi bilo, da bi pekarno, kakor tudi trgovino, obiskala sanitarna inspekcija.

V trgovini KZ bi tudi že lahko vedeli, da se začne njihov delovni čas ob 7. uri zjutraj in ne pol ure kasneje. Ljudi priganja delo in pridejo zgodaj v trgovino, da bi čimprej opravili, potem pa morajo čakati na zakaslene uslužbenke in zapravljati dražjeje čas.

Velika množica je spremljala zadnji pti tragično preminulega športnega padalca Ignaca Struno. Bilo je tudi precej jadralnih pilotov in padalcev iz Ljubljane, njegovih tovarišev. Kljub slabemu vremenu je priletelo nad pokopališče letalo in pilot je spustil venec letalskega centra. Naj bo skromnejša in marljivo Ignacu lahka domača zemlja, ki jo je tako ljubil.

Na Kolpi je treba pooprstiti kontrolo nad »ribiči«. Mnogo je namreč takih, ki še vedno mesarijo z dinamitom. V nedeljo je pokalo kot na fronti. Po bitki pa so valovi odnesli uničeni ribji zarod v Savo. Če bo šlo tako naprej, bo Kolpa kmalu prazna.

Pri nas imamo letos slabo letino. Suša je uničila otavo, tudi koruza slabo kaže. Na ajdo in repa ni mnogo računati, edino fižola je dovoli.

Pri Pobrežju blizu Kuzminega mlina je struga Kolpe stisnjena med dve skalnati steni. Pravijo,

NOVA MENZA IN STARE ŽELJE

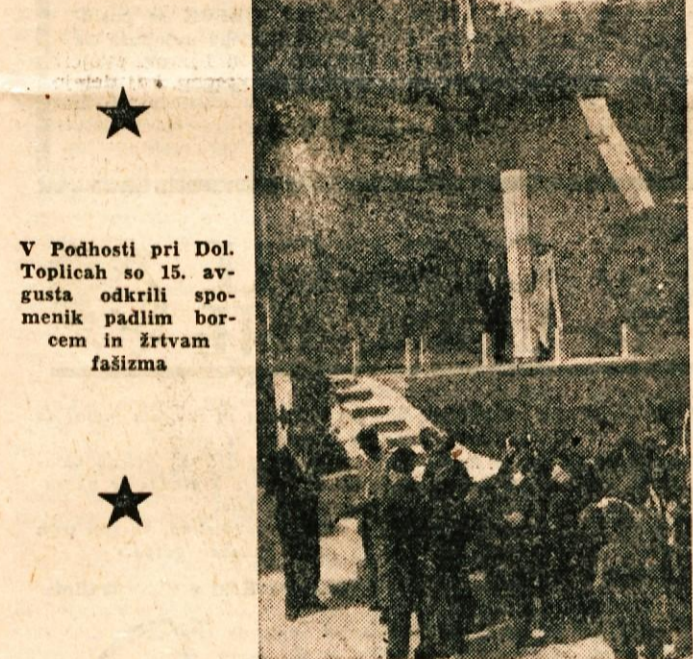
Hrana je v novomeških gostilnah in hotelih za nekvalificirano delavstvo in nižje uslužbenstvo odločno predraga, saj stane mesečno 4.500 din, obetajo pa nam, da se bo še podražila. Novo mesto ima kot upravno in industrijsko središče pretežnega dela Dolenjske iz leta v leto večji dotok uslužbenstva in delavstva; od tak ustanovljiva kriza in deloma tudi visoka cena hrani.

Abonenti bodo dobivali hrano predvidoma za 3000 din na mesec.

Kategore leta našega novega šteta in v katerem obdobju nove atomske ere bomo dobili v Novem mestu zajtrkovalnico?

V drugih mestih so zajtrkovalnice v vsakem koraku; za 15 do 20 din dobijo zajtrk — mleko in kruh. Pri nas, v središču podeželja, pa morša s kranjico na Grm in še dlje. Mesina slaščičarna pa ima ustrezne prostore za zajtrkovalnico, ki bi jo Novo mesto že vendar lahko imelo. Tudi promet bi bil večji, če bi otrošnikom nudili tudi mleko.

Da bi ljudski odbor mestne občine vsaj za silo rešil problem čim cenejše hrane prebivalstva v službenem razmerju, bo ustanovil menzo, ki ne bo stremela za dobički.

V Podhosti pri Dol. Toplicah so 15. avgusta odkrili spomenik padlim borcem in žrtvam fašizma

Kotiček za dolenjske gasilce

Z današnjim dnem odpiramo v Dolenjskem listu novo rubriko »Kotiček za dolenjske gasilce«. V tem kotičku bodo vse dolenjske zveze objavljale svoje službene vesti teden za tednom. Vsem prostovoljnim gasilskim društvom v OGG Novo mesto naročimo, da se zaradi tega obvezno naroče na Dolenjski list, katerega že danes pošiljamo vsem gasilskim društvom z naročilom, da ga ne vračajo, temveč nakažejo listu za to leto 160 dinarjev kot naročnino, katero lahko poravnajo na vsaki pošti. Predsedniki, oziroma tajniki PGD pa so zadoščeni, da vestno prebirajo naše službene vesti in jih posredujejo članstvu. S tem bo OGG prihranilo mnogo dela in stroškov, društva pa bodo vsa obvestila izrezovala in jih hranila v svojem arhivu kakor dopise. Za naša društva je sicer to novost, ki mogoče komu ne bo všeč, vendar bo praksa pokazala, da je to načln obveščanja najbolj uspešen in tudi najhitrejši. Z našim delom pa naj se seznanja tudi najširša javnost, ki vidi in sodi naše delo le po zabavah in veselicah, vsega drugega pa marsikdo ne vidi. Odpiramo ta kotiček za željo, da bi rodil obilo uspehov na področju gasilskega udejstvovanja dolenjskih gasilcev.

USPEH NAŠIH MODELARJEV NA DRŽAVNEM PRVENSTVU V VRŠCU

Od 17. do 23. avgusta je bilo v Vršču (Srbija) državno modelarsko tekmovalstvo, ali na kratko zvezni modelarski tekmovanje. Sodelovalo je 25 aeroklubov iz vse Jugoslavije z nad 130 tekmovalci. Tudi novomeški aeroklub je poslal svoja zastopnika Dušana Zupanca in Petra Novaka. Tekmovanje je bilo organizirano v obliki turnirja. Ker pa je prvi dva dni delo neusiljeno namakal štore in seveda tudi tekmovalce, je moral organizator tekmovališča prenesti iz sotovor v mesto.

Tako se je tekmovalstvo pričelo šele tretji dan po prihodu tekmovalcev. Ta dan so tekmovali v dveh disciplinah: z jadralnimi modeli A-2 kategorije z letalskim krilom. V močni konkurenci sta naša tekmovalca zasedla v jadralnih modelih A-2 27. in 28. mesto. V letih krilih pa je po-

SLUŽBENE VESTI OGG NOVO MESTO

1. Dne 5. septembra bo v Novem mestu Okrajni gasilski nasvet z tekmovanjem najboljših desetinit izbranih na sektorskih ocenjevanjih. One desetine, ki so dosegle največ točk v svojem sektorsku, pridelo obvezno v delovnih uniformah v Novo mesto 5. septembra tako, da lahko pridelajo s tekmovanjem ob 8 uri. Tekmuje se iz štirih disciplin: teoretično znanje, metanje cevi,

polnoma neprichkovano, toda si-gurno zmagal Peter Novak in si tako priboril pravico sodelovanja na mednarodnem tekmovalstvu v Bremenu leta 1955. Naslednjega dne je bilo tekmovalstvo motornih modelov in modelov z gumienotorjem ali gumenjakom. Tudi to pot je neprichkovano odnesel prvo mesto drugi tekmovalcec novomeškega aerokluba Dušan Zupanc. Po končanem tekmovalstvu so novi državni prvaki dobili nagrade za dosežene uspehe. Dušan Zupanc je dobil pšehodni prvo mesto in material za novo model, Peter Novak pa popolnoma nov motor za letalske modele Aero-150. Tako sta naša tekmovalca častno zastopala novomeški aeroklub na državnem prvenstvu. Saj se le redko prichiti, da doseže eno društvo kar dvoje prvih mest.

OGG Novo mesto

Gasilska društva tipiškega sektorja tekmujejo med seboj za naslov najboljšega društva. Dosegli imajo največ točk (404) gasilska četa železniških delavnic v Straži, najmanj pa gasilsko društvo Vršana sela, ki se tekem niti ne udeležuje. To društvo je res samo na papirju, kot je videti.

Na gasilski prireditvi v Podturnu je bilo 12 članov domačega gasilskega društva odlikovano za 15- in 20-letno udejstvovanje v prostovoljnem gasilstvu. V kratkem se bosta v gasilskem tekmovalju pomerila sektorja Žuzemberk in Dolenjske Toplice.

Gradis in Plonir sta se srečala na športnem polju

Zvečer so tekmovali v keglanju, namiznem tenisu in šahu. Keplaška ekipa Gradisa je med najboljšimi v Sloveniji, zato je bil mišični poraz (11 keglj razlike) uspeh domače ekipe. Tudi ženska ekipa Plonirja se ni mogla uspešno uprati izkušenejšim igralcem Gradisa in je odlegla z razliko 13 kegljev.

Gradis in Plonir sta se srečala na športnem polju. Zvečer so tekmovali v keglanju, namiznem tenisu in šahu. Keplaška ekipa Gradisa je med najboljšimi v Sloveniji, zato je bil mišični poraz (11 keglj razlike) uspeh domače ekipe. Tudi ženska ekipa Plonirja se ni mogla uspešno uprati izkušenejšim igralcem Gradisa in je odlegla z razliko 13 kegljev.

Rezultati: Gradis : Plonir-keglji 270 : 259, Gradis : Plonir-ženske 243 : 230.

Novomeški radioamaterji delajo

S poslednji spoj, nato v napetem pričakovanju mladi radioamater vključil privar dokrajni aparat. Ob prvem zvoku oddajnega glasu zaleti graditelj neopisno veselje in zadoščene za ves trud. Prodi je v skrivni brenosa zvok.

Tako se v Rastoklubu Novo mesto spoznavajo ljubitelji radioelektronike z njenimi osnovami. Mrazskomu je to začetek bodočega poklica. Vsi pa posredujejo svoje znani prijatelji in tako širijo sodobne pridobitve radioelektronike.

S prenosno odbora Radiokluba se je delo oživelo. Okrajni radioamaterji elektrike je dosegli klub na materialno pomoč.

Novice iz Drage

V našem okraju smo posvetili mnogo skrbi zatiranju kolaradskega kroha. Na množičnih pregledih je bila udeležba stodotna. Ljudje se zavedajo posledic, ki bi jih povzročili kolaradski krohi, če bi se razpeler. V teh krajih je kompir namreč glavni pridelek.

Tudi zadržno podjetje v Dragi je storilo vse, da bi zatrlo hudega škodljivca. Najbolj govoriva pri tem delu sta bila Franč Oswald in Izidor Zbanašnik.

Bogat pridelek bombaža

Letos je v Makedoniji, glavnem predelu za gojitev bombaža v naši državi, dobra letina. Bombaž je dozorel precej prej kot ponavadi. S površine približno 12.000 ha pričakujejo nad 5 milijonov kilogramov bombaža, to je skoraj 2 in polkrat več kot ga je bilo lansko leto. Strokovnjaki menijo, da je zadnje deževje toliko izboljšalo letino. Kmetje iz Povardarja, ki polja že umetno namakajo, pričakujejo izredno letino. V djevdjeljskem okraju bo letos povprečen pridelek bombaža 1500 kg na hektar.

POVEČANA PROIZVODNJA KREDE NA GORIŠKEM

Neizčrpana nahajališča krede, ki se razprostirajo od vrha trokotnih klancev do slapa Boke, so edino rudno bogastvo siromašne Bovške. Največ krede je na Srpenici, kjer jo že nekaj let izkorišča podjetje »Kreda«. Ker je to eno redkih tovrstnih podjetij v naši državi, ima vse pogoje za razvoj. Da bi dobili točno sliko o nahajališčih krede, sta pred kratkim pričela dva geometra s preiskovanjem. Izvršni svet Ljudske skupne ILS pa je podjetje podprl s 30 milijoni iz sklada za pomoč pasivnim predelom. Proizvodnja tovarne se je dvignila od junija lani do letos za 347.000 kg (skupna proizvodnja je bila v tem času 1.490.000 kg).

Šport in telesna vzgoja

ODBOJKA

SLOVENSKO-HRVASKA LIGA

Zenska liga: TVD PARTIZAN (Novo mesto) : OK LOKOMOTIVA (Zagreb) 2:3 (13:15, 6:15, 15:9, 15:10, 3:0)

MOŠTVENO PRVENSTVO DOLENJSKE

SD Novo mesto je organiziralo turnir, na katerem sodeluje 22 šahistov tretjekategorikov. To je kategorični turnir za dosežo druge kategorije. Ker igralo vsak dan po šest dni, pri čemer se igralo še niso odigrali popolnih 60 partij. Vodil Mihelin s 4 točkami, odigral je še osem partij (tojeje 50%), po dve točki iz dveh partij ima Slavko Kastelic, ki je kandidat za prva mesta in za

TURNIR TRETEKATEGORIKOV

Letošnji turnir za drugo kategorijo se »odlikuje« po nerednosti posameznih igralcev, ki imajo po dveh tednih odigrani le dve ali tri partije. Zato je tudi stanje na tabeli precej nejasno. Vodi še vedno Rudi Mihelin s 5 točkami, toda odigral je že osem partij.

MOŠTVENI BRZOTURNIR V CELJU

Ker je proslava »Stajerska za borbi« preložena na 19. september, so tudi šahovski moštveni brzoturnir v Celju preložili od 29. avgusta na 12. september. Novomeški šahisti bodo delovali z eno ali celo dvema ekipama, zato bo treba čimprej pričeti s pripravami. V petek 27. avgusta bo ob 20. uri brzoturnir za prvenstvo SD

BRZOTURNIR ŠD NOVO MESTO

Pretekli teden so šahisti odigrali brzoturnir za prvenstvo društva. Vdela je bil Krizan, peti je Hedenehnik, ko je Hof trkrat za poredom izgubil, njega je postopoma smenal tudi Sitar, sta prevzela vodstvo in tudi zmagala Avsec in

MOŠTVENO PRVENSTVO DOLENJSKE

Pretekli teden so šahisti odigrali brzoturnir za prvenstvo društva. Vdela je bil Krizan, peti je Hedenehnik, ko je Hof trkrat za poredom izgubil, njega je postopoma smenal tudi Sitar, sta prevzela vodstvo in tudi zmagala Avsec in

Spet 24 novih šoferjev

Slušatelji nove skupine šoferske šole v Novem mestu, ki jo je organiziralo avtomoto društvo letos spomladi, so te dni polagali praktične izpite. Od 29 prijavljenih jih je kar 24 opravilo dokaj strogi izpit, kar je izreden uspeh. Okoli 15. septembra bodo polagali praktični izpit slusatelji druge skupine, med katerimi je največ vojnih obveznikov, ki bodo šli v jeseni v enote JLA na odsluženje kadrovskega roka. V decembru bo prišla na vrsto že tretja skupina za teoretični pouk.

Za izreden uspeh prve skupine (tak uspeh ni bil letos zabeležen nikjer v Sloveniji) grem predvsem zahvala predavatelju in posameznim strokovnjakom, ki so se res potrudili in posredovali znanje bodočim vozačem motornih vozil.

S tem bo žena, mati, delavka v gospodinjstvu razbremenjena, več časa bo lahko posvetila sebi in vzgoji otrok.

Prvi tečaj bodo obiskale delavke iz Tovarne lesnih izdelkov v Novem mestu. Tečajniki bodo ustrezali času in izobraževalni vrednosti. Tečajniki bodo obiskovali kuhinjski pouk, nameštne pouk iz kuharstva in šivanja. Za mlajša dekleta, vajeenje in tako dalje je predviden pouk tudi iz splošnih predmetov: računstva, slovenščine, zgodovine in podobno. Začetni tečaj v jesenskem času bodo vsebovali več pouka o praktičnem konzerviranju sadja in zelenjave.

Gospodinjki center v Novem mestu

Gospodinjki center bo središče za pospeševanje gospodinjstva na Dolenjskem. Reševal bo probleme gospodinjke ekonomike celotnega okraja. Vodi bo načrtno delo za izboljšanje prehrane in higieni dolenjskih domov. Organizacijsko in strokovno bo pomagal zimskemu izobraževanju na podeželju. Gospodinjki center bo imel dve gospodinjki strokovni učiteljici. Z delom bo začel v začetku septembra. Svet za prosveto in kulturo pri okrajnem ljudskem odboru Novo mesto bo center podpiral z dotacijami.

Gospodinjki center v Novem mestu bo poleg drugih nalog prirajal tudi vse leto gospodinjke tečaje. S praktičnim poukom šivanja, kuharstva, konzerviranja, pospravljanja itd. bodo dekleta in mlade gospodinjke pridobile potrebno znanje za pravilno in smotno življenje družine. S tem bo žena, mati, delavka

Dolenjski center v Novem mestu

Gospodinjki center v Novem mestu bo poleg drugih nalog prirajal tudi vse leto gospodinjke tečaje. S praktičnim poukom šivanja, kuharstva, konzerviranja, pospravljanja itd. bodo dekleta in mlade gospodinjke pridobile potrebno znanje za pravilno in smotno življenje družine. S tem bo žena, mati, delavka

Zahvala

Zdravnikom in strojnemu osebju internega oddelka novomeške splošne bolnišnice se najlepše zahvaljujem za izredno požrtvovalnost in skrb s katero so mi rešili hčerko Jožico.

Stane Gregorič, Novo mesto

Preklíc

Podpisani Petek Alojzij iz Dolenjskih Lazov 23 pri Ribnici in Peterin Mima iz Zlobica pri Ribnici preključujejo nevredne govorce o Lovšnji Jožetu mišičem iz Sušja 3 pri Ribnici v zvezi z okvaro koleca, ki sva jih izjavljala dne 8. avgusta 1954 v Zlobici.

Petek Alojzij, Dol. Laze 23 pri Ribnici; Peterin Mima, Zlobica pri Ribnici.

Dražbeni oklic

12. septembra ob 9. uri dopoldne bo v Zablji vasi ob Karloviški cesti na javni dražbi prodaja več parcel, njih in travnikov.

Gola Ottilija, Ljubljana, Gosposka 3/II.

RAZPIS

Komisija za razpis mesta direktorja za farmacevtski laboratorij »Krkka« Novo mesto razpisuje po členu Uredbe o ustanavljanju podjetij in obrti (Uradni list FLRJ št. 51-424/53) mesto direktorja za

PRODAM VINOGRAD NA TRŠKI GRH

Prodaja v Berus, Daljni vrh, p. Novo mesto.

POSESTVO v Gotni vasi (Novo mesto) okrog 5 ha, ugodno namo prodaj — po parcelah ali kot celota. Lepo stavišče, voda, elektrika, stoječa gospodarska posojila. — Informacije: dr. Škerlić — Gotna vas.

SPREJEM STAREJŠO ŽENSKO ZA GOSPODINJO. PO MOJI SMRTI PODEJDUJE. NASLOV V UPRAVI LISTA.

Ker nimamo točnega naslova, prosimo tovariša Vitkoviča in Malešiča, da bi mi v tapetarski delavnici izgotovljene vmetnice in žimnice najkasneje do 30. septembra 1954, sicer zapadejo. Prosimo, naj javita

Farmaceutski laboratorij »Krkka« Novo mesto

Kandidati morajo biti diplomirani magistri farmacije in imorajo imeti najmanj 10 let prakse v stroki.

Pravilno kolekovane prošnje z dokazili o šolski kvalifikaciji in o praksi v stroki je poslati na Ljudski odbor mestne občine Novo mesto najkasneje do 11. septembra 1954.

Smrt fašizmu — svoboda narodov.

Komisija za razpis mesta direktorja pri LO MO Novo mesto.

Gospodinjki center v Novem mestu

Gospodinjki center bo središče za pospeševanje gospodinjstva na Dolenjskem. Reševal bo probleme gospodinjke ekonomike celotnega okraja. Vodi bo načrtno delo za izboljšanje prehrane in higieni dolenjskih domov. Organizacijsko in strokovno bo pomagal zimskemu izobraževanju na podeželju. Gospodinjki center bo imel dve gospodinjki strokovni učiteljici. Z delom bo začel v začetku septembra. Svet za prosveto in kulturo pri okrajnem ljudskem odboru Novo mesto bo center podpiral z dotacijami.

Gospodinjki center v Novem mestu bo poleg drugih nalog prirajal tudi vse leto gospodinjke tečaje. S praktičnim poukom šivanja, kuharstva, konzerviranja, pospravljanja itd. bodo dekleta in mlade gospodinjke pridobile potrebno znanje za pravilno in smotno življenje družine. S tem bo žena, mati, delavka

Gospodinjki center v Novem mestu bo poleg drugih nalog prirajal tudi vse leto gospodinjke tečaje. S praktičnim poukom šivanja, kuharstva, konzerviranja, pospravljanja itd. bodo dekleta in mlade gospodinjke pridobile potrebno znanje za pravilno in smotno življenje družine. S tem bo žena, mati, delavka

Gospodinjki center v Novem mestu bo poleg drugih nalog prirajal tudi vse leto gospodinjke tečaje. S praktičnim poukom šivanja, kuharstva, konzerviranja, pospravljanja itd. bodo dekleta in mlade gospodinjke pridobile potrebno znanje za pravilno in smotno življenje družine. S tem bo žena, mati, delavka

Gospodinjki center v Novem mestu bo poleg drugih nalog prirajal tudi vse leto gospodinjke tečaje. S praktičnim poukom šivanja, kuharstva, konzerviranja, pospravljanja itd. bodo dekleta in mlade gospodinjke pridobile potrebno znanje za pravilno in smotno življenje družine. S tem bo žena, mati, delavka

Gospodinjki center v Novem mestu bo poleg drugih nalog prirajal tudi vse leto gospodinjke tečaje. S praktičnim poukom šivanja, kuharstva, konzerviranja, pospravljanja itd. bodo dekleta in mlade gospodinjke pridobile potrebno znanje za pravilno in smotno življenje družine. S tem bo žena, mati, delavka

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNE

Pretekli teden so rodile: Benčina Pepca iz Škočjana — dečka. Judnič Ana iz Ljubljane — dečka. Sutar Jožeta iz Šmarjete — dečka. Bakšič Jožeta iz Cistege brega pri Sentjerneju — dečkelc. Kalabota Dana iz Kočevja — deklico. Grkovič Ivana iz Novoga mesta — dečkelc. Müller Božena iz Črnomlja — dečka. Grinašč Ludmilla iz Novoga mesta — dečka. Cuk Francka iz Rudnika pri Kočevju — deklico. Kos Antonija iz Vinice — deklico. Rodič Antonija iz Dol. Radovlje — dečka. Krafčević Milka iz Bušinske vasi — dečkelc. Spendal Matilda iz Biske vasi — dečka. Bučar Slavka iz Kozanjevice — dečka. Kozlina Marjica iz Novoga mesta — deklicina. — Mladim mamicam »štitamo!«

Gibanje prebivalstva v Novem mestu

Rojenih je bilo 11 dečkov in 10 deklic. — Porok ni bilo. — Umrlj je Turk Anton, posestnik, 87 let iz Bršljina pri Novem mestu.

Gibanje prebivalstva v Črnomlju

Rojeni ni bil nihče. Porok ni bilo. Umrlj je: Kolbecen Alojzij, posestnik, 50 let iz Črnomlja.

Gibanje prebivalstva v Kočevju

Rojeni sta bili dve deklici. — Porok ni bilo. Umrlj je Franc, traktorist, in Zagar Hilda, navigajka, oba iz Livoda. Umri ni nihče.

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNE

Pretekli teden so rodile: Benčina Pepca iz Škočjana — dečka. Judnič Ana iz Ljubljane — dečka. Sutar Jožeta iz Šmarjete — dečka. Bakšič Jožeta iz Cistege brega pri Sentjerneju — dečkelc. Kalabota Dana iz Kočevja — deklico. Grkovič Ivana iz Novoga mesta — dečkelc. Müller Božena iz Črnomlja — dečka. Grinašč Ludmilla iz Novoga mesta — dečka. Cuk Francka iz Rudnika pri Kočevju — deklico. Kos Antonija iz Vinice — deklico. Rodič Antonija iz Dol. Radovlje — dečka. Krafčević Milka iz Bušinske vasi — dečkelc. Spendal Matilda iz Biske vasi — dečka. Bučar Slavka iz Kozanjevice — dečka. Kozlina Marjica iz Novoga mesta — deklicina. — Mladim mamicam »štitamo!«

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNE

Pretekli teden so rodile: Benčina Pepca iz Škočjana — dečka. Judnič Ana iz Ljubljane — dečka. Sutar Jožeta iz Šmarjete — dečka. Bakšič Jožeta iz Cistege brega pri Sentjerneju — dečkelc. Kalabota Dana iz Kočevja — deklico. Grkovič Ivana iz Novoga mesta — dečkelc. Müller Božena iz Črnomlja — dečka. Grinašč Ludmilla iz Novoga mesta — dečka. Cuk Francka iz Rudnika pri Kočevju — deklico. Kos Antonija iz Vinice — deklico. Rodič Antonija iz Dol. Radovlje — dečka. Krafčević Milka iz Bušinske vasi — dečkelc. Spendal Matilda iz Biske vasi — dečka. Bučar Slavka iz Kozanjevice — dečka. Kozlina Marjica iz Novoga mesta — deklicina. — Mladim mamicam »štitamo!«

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNE

Pretekli teden so rodile: Benčina Pepca iz Škočjana — dečka. Judnič Ana iz Ljubljane — dečka. Sutar Jožeta iz Šmarjete — dečka. Bakšič Jožeta iz Cistege brega pri Sentjerneju — dečkelc. Kalabota Dana iz Kočevja — deklico. Grkovič Ivana iz Novoga mesta — dečkelc. Müller Božena iz Črnomlja — dečka. Grinašč Ludmilla iz Novoga mesta — dečka. Cuk Francka iz Rudnika pri Kočevju — deklico. Kos Antonija iz Vinice — deklico. Rodič Antonija iz Dol. Radovlje — dečka. Krafčević Milka iz Bušinske vasi — dečkelc. Spendal Matilda iz Biske vasi — dečka. Bučar Slavka iz Kozanjevice — dečka. Kozlina Marjica iz Novoga mesta — deklicina. — Mladim mamicam »štitamo!«

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNE

Pretekli teden so rodile: Benčina Pepca iz Škočjana — dečka. Judnič Ana iz Ljubljane — dečka. Sutar Jožeta iz Šmarjete — dečka. Bakšič Jožeta iz Cistege brega pri Sentjerneju — dečkelc. Kalabota Dana iz Kočevja — deklico. Grkovič Ivana iz Novoga mesta — dečkelc. Müller Božena iz Črnomlja — dečka. Grinašč Ludmilla iz Novoga mesta — dečka. Cuk Francka iz Rudnika pri Kočevju — deklico. Kos Antonija iz Vinice — deklico. Rodič Antonija iz Dol. Radovlje — dečka. Krafčević Milka iz Bušinske vasi — dečkelc. Spendal Matilda iz Biske vasi — dečka. Bučar Slavka iz Kozanjevice — dečka. Kozlina Marjica iz Novoga mesta — deklicina. — Mladim mamicam »štitamo!«

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNE

Pretekli teden so rodile: Benčina Pepca iz Škočjana — dečka. Judnič Ana iz Ljubljane — dečka. Sutar Jožeta iz Šmarjete — dečka. Bakšič Jožeta iz Cistege brega pri Sentjerneju — dečkelc. Kalabota Dana iz Kočevja — deklico. Grkovič Ivana iz Novoga mesta — dečkelc. Müller Božena iz Črnomlja — dečka. Grinašč Ludmilla iz Novoga mesta — dečka. Cuk Francka iz Rudnika pri Kočevju — deklico. Kos Antonija iz Vinice — deklico. Rodič Antonija iz Dol. Radovlje — dečka. Krafčević Milka iz Bušinske vasi — dečkelc. Spendal Matilda iz Biske vasi — dečka. Bučar Slavka iz Kozanjevice — dečka. Kozlina Marjica iz Novoga mesta — deklicina. — Mladim mamicam »štitamo!«

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNE

Pretekli teden so rodile: Benčina Pepca iz Škočjana — dečka. Judnič Ana iz Ljubljane — dečka. Sutar Jožeta iz Šmarjete — dečka. Bakšič Jožeta iz Cistege brega pri Sentjerneju — dečkelc. Kalabota Dana iz Kočevja — deklico. Grkovič Ivana iz Novoga mesta — dečkelc. Müller Božena iz Črnomlja — dečka. Grinašč Ludmilla iz Novoga mesta — dečka. Cuk Francka iz Rudnika pri Kočevju — deklico. Kos Antonija iz Vinice — deklico. Rodič Antonija iz Dol. Radovlje — dečka. Krafčević Milka iz Bušinske vasi — dečkelc. Spendal Matilda iz Biske vasi — dečka. Bučar Slavka iz Kozanjevice — dečka. Kozlina Marjica iz Novoga mesta — deklicina. — Mladim mamicam »štitamo!«

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNE

Pretekli teden so rodile: Benčina Pepca iz Škočjana — dečka. Judnič Ana iz Ljubljane — dečka. Sutar Jožeta iz Šmarjete — dečka. Bakšič Jožeta iz Cistege brega pri Sentjerneju — dečkelc. Kalabota Dana iz Kočevja — deklico. Grkovič Ivana iz Novoga mesta — dečkelc. Müller Božena iz Črnomlja — dečka. Grinašč Ludmilla iz Novoga mesta — dečka. Cuk Francka iz Rudnika pri Kočevju — deklico. Kos Antonija iz Vinice — deklico. Rodič Antonija iz Dol. Radovlje — dečka. Krafčević Milka iz Bušinske vasi — dečkelc. Spendal Matilda iz Biske vasi — dečka. Bučar Slavka iz Kozanjevice — dečka. Kozlina Marjica iz Novoga mesta — deklicina. — Mladim mamicam »štitamo!«

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNE

Pretekli teden so rodile: Benčina Pepca iz Škočjana — dečka. Judnič Ana iz Ljubljane — dečka. Sutar Jožeta iz Šmarjete — dečka. Bakšič Jožeta iz Cistege brega pri Sentjerneju — dečkelc. Kalabota Dana iz Kočevja — deklico. Grkovič Ivana iz Novoga mesta — dečkelc. Müller Božena iz Črnomlja — dečka. Grinašč Ludmilla iz Novoga mesta — dečka. Cuk Francka iz Rudnika pri Kočevju — deklico. Kos Antonija iz Vinice — deklico. Rodič Antonija iz Dol. Radovlje — dečka. Krafčević Milka iz Bušinske vasi — dečkelc. Spendal Mat

Ujetnika v višini 16.000 metrov

Sodobna reaktivna letala brzijo skozi zrak z nadzvočno hitrostjo, letijo v višini 10, 14 pa tudi 16.000 metrov takorekoč vsak dan. Toda komaj 25 let je, kar sta dva učenjaka poletela z balonom 16.000 metrov visoko; ni bil to polet zaradi rekorda, temveč za znanstveno raziskovanje ozračja. Bilo je to eno od največjih dejanj zrakoplovstva, vrhu tega je imel polet velik zgodovinski pomen, kajti s tistim dnem, 17. maja 1931. leta, se je začelo novo razdobje poletov v velike višine. Oba učenjaka, prof. August Piccard in profesor Paul Kipfer sta s svojim tveganim poskusom postala junaka moderne znanosti. Nemara se bolj kot znanstvenim uspehom, sta se prospravila med ljumi s svojestrnim doživljanjem pri tem poletu, kajti na višini 16.000 metrov sta se dobesedno zujlalar.

NEZNOSNA VROCINA PRI 40 STOPINJAH MRAZA

Učenjaka Piccard in Kipfer sta te torej v lepem zgodnjem jutru 17. maja 1931 dvignila v zrak z največjim balonom, kar jih je do takrat človeku uspelo narediti, saj je balon imel v sebi pol milijona kubičnih čevljev vodika. Sprva je šlo vse po sreči; čez nekaj ur sta drzna raziskovalca stratosfere že dosegla višino 16 tisoč metrov — tako visoko do takrat še ni »stopila« človeška noga.

Zunaj je bil strahoten mraz: 40 stopinj pod ničlo, v notranjstvi neprodušna zaprta gondola pa neznošna vročina, tako, da so se spojke med stenami začele raztezati in je med ploščami gondole nastala majhna odprtina, skozi katero je živčigaje začel uhajati iz gondole zrak. Dragoceni kisik se je trosil hitreje, kot bi se smel, pomanjkanje kisika je pa pomenilo smrt. Če se hočeta rešiti, se morata zrakoplovca čim prej spustiti na zemljo. Treba je le, da iz gondole potegneta za vrvice, povezano z balonom, in izpustita iz balona vodik. Zdaj pa sta odkrila katastrofalno neozgodo.

USODNA VRVICA

Profesor Piccard je potegnil za vrvice, toda vrvica je bila zunaj gondole — pretorzana! In ker tako nista mogla iz balona izpustiti vodik, sta nepremično obvisela 16 kilometrov nad zemljo. Učenjaka sta se obupano spogledala. Nemogoče je bilo, da bi odprla okno in splezala na zunanjo stran gondole ter zvezala vrvice — prvič je zunaj tak peklenski mraz, drugič pa je pritisk zraka tako majhen, da bi jima razneslo pljuča, tudi če bi odprla okno le za nekaj sekund.

Kamele — strastni kadilci

Mnoge živali rade uživajo narkotična in omamna sredstva prav tako kot ljudje. Znano je, da se opice opijuje do nezavesti in da z največjim užitek pokade odvrženo cigareto. Tudi kamele so strastni kadilci. To njihovo slabost Arabci dobro poznajo in tudi izkoriščajo, kadar je treba pripraviti k poslušnosti to trdglavo žival. S cigarami spravljajo v dobro voljo svoje grbasto živali. Na gobec jim pritrdijo trioglasto deščico z luknjo v sredini, v katero vtaknejo prižgano cigareto. Deščica je nameščena tako, da žival lahko vdiha dim. Pohlepno ga uživa. Dim izdihava skozi nozdrvi in pri tem mežika od blaženosti. Sreča pa je kratkotrajna, ker kamela hudo vleče in zato cigara hitro dogori.

NEVARNA BARVA

In učenjaka sta bila obsojena na čakanje, ki se bo končalo z življenjem ali s smrtno vročino. V gondoli je pa postajala v gondoli čedalje hujska. Ko je Piccard gradil svoj balon in gondolo je dobro vedel, da bo temperatura v gondoli odvisna od tega, kako bo gondola obarvana. Če bo črna, bo barva poharala preveč sončnih žarkov in v gondoli, široki komaj dva metra, bo postala neznošna vročina. Če bo obarvana belo, bo barva preveč odbijala toplote zraka in v gondoli bo preveč mrzlo. Zato je obarval pol črno, motor pa naj bi gondolo obračal za ustrezno barvo proti soncu. Toda za vreme poleta je električni motor za obračanje odpovaldal in gondola je bila obrnjena proti soncu neprestano z isto stranjo — in ravno s črno. Zato je temperatura v gondoli začela rasti in je dosegla 50 stopinj vročine. Učenjaka sta bila povsem izčrpana, začele pa so se topiti tudi gumaste in plastične spojke med stenami gondole. Kisik je čedalje bolj uhajal, nevarnost je postajala smrtna. Piccard in Kipfer sta brez moči in na kraju svojih sil čakala, kaj se bo zgodilo. Nista imela radioodajne postaje in tako sta ostala brez stikarstva z zemljo. Kazalka za višinomer je kazala neprestano 16.000 metrov.

SONCE ZAHAJA

Pozno popoldne se je balon le začel spuščati, toda komaj trideset metrov na uro! Bosta prispela na zemljo ali bo prej zmanjkalo kisika? Nazadnje je sonce, veliko kasneje kot na zemlji, zašlo za daljno obzorje. Vodnik v balonu se je začel od hladu gostiti, balon je sicer počasi, toda stanovitno padal. Ob osmih zvečer sta bila na višini 11.000 metrov, uro kasneje pa samo še 4000 metrov nad zemljo. Šele zdaj sta učenjaka lahko odprla okno in dobila zraka. Prešla je nevarnost, da bi se zadušila v tem čudnem grobu med nebom in zemljo.

Grozila je pa nova nevar-

nost — kje bosta pristala? Ob 4. uri zjutraj sta se dvignila v nemškem mestu Ausburgu, veter in zračni tokovi pa so ju odnesli daleč nad Alpe — na najnevarnejši prostor za pristank. Ceprav nista imela nobene možnosti, da bi »šofirala« balon, je spretnima in drznima učenjakoma vendar uspelo, da sta živa in zdrava pristala na ledeniku »Gurgle« blizu Innsbrucka v Avstriji, v popolni temi ob pol desetih zvečer.

Njunemu pogumnemu poizkusu in raziskavi ozračja se mora sodobno letalstvo zahvaliti, da lahko takorekoč brezskrbno poletava v stratosferskih višinah.

ŠE ENA O NOVIH KRAJEVNIH IMENIH

Po Zakonu o imenih naselij iz leta 1948 in Pravilniku k temu zakonu iz leta 1952 je treba odpravi imena naselij, ki niso v skladu z današnje stvarnostjo. Vsekakor so občinski ljudski odbori v novoemškem okraju opravili to nalogo pomanjkljivo. To predvsem zato, ker je blizu petdeset nazivov ostalo brez pristavkov, čeprav tozadevni pravilnik zahteva, da v enem in istem okraju ne sme biti dvoje ali več naselij z istim imenom. Če imajo dvoje ali več naselij v istem okraju isto ime, mora vsako tako naselje dobiti pristavek, da se prepreči zamenjava. Zadostuje, če od dveh naselij z istim imenom dobi samo eno pristavek, ker sta s tem imeni že različni.

Vendar praktično taka ureditev ni pravilna, ker ljudje navadno uporabljajo samo krajši naziv brez pristavka, kar lahko povzroči mnogo pomet. Nekdo na primer navede, da je iz Dobrave, ne bo pa povedal ali je to Dobrava v občini Dobrič ali ona v občini Sirokjan. Zato je najpametneje, da se en naziv v celoti menja, ker so pristavki po navadi dolgi in neprikladni. S tem si prihranimo čas in stroške; za naziv naselja Stara gora pri Vel. Gabru je treba v brzojavki po sedanjih tarifah plačati 40 din, medtem ko bi za naziv iz ene besede zadoščalo 8 din.

Med predlaganimi novimi imeni za naselja je nekaj tudi manj posrečenih. Ne vidim potrebe spreminjati naziva Svetinja, ki je samo eden v tem okraju in tudi manj moti kakor na primer Sentlovcenc. Če že žele imeti naziv s korenom gora, naj to ne bo Stara gora, ker je ena celo v občini Mirna in je možnost, da se oba znajdeti v isti komunij. Naj se prebivalci pomenu in izberejo mogoče katerega izmed naslednjih nazivov: Gorec, Gornik, Gorič, Goričnjak, Gorjekl itd.

Ce se postavimo na stališče, da naj bodo nazivi čim krajši, je nepotrebno napraviti iz Kudenberga Podvrh na Dolenjskem. Pristavek je nepotreben, ker na Dolenjskem sploh ni

Kot v cesarskih časih...

Ce ne bi bilo spodaj pozdrava: »Smrt fašizmu...« bi mislili, da je pismo nekje ležalo pol stoletja. Pa je prišlo čisto sveže, da se neki urad v Novo mesto. Takole se glasi:

»Glasom Vaše izvršne odločbe z dne tega in gata št. II. - 2450 Vam pošno obratno tuaradno dostavljamo na znanje, da je bila dostavitev iste, t. j. zgoraj imenovane potom pošte v zadevi agrarne interesata oprekana od bivšega pravno nevažečega lastnika, nakar smo odstopili zedevne predmetne spise pristojnim forumom v postopanje, kar priglajamo s tem uradnim aktom ustreznemu naslovu.

Ce zna kdo napisati še hujsko zblojo, naj se oglasi!

SLOVENSKI IZSELJENCI - ISKALCI ZLATA V KALIFORNIJI

(Nadaljevanje in konec)

San Francisco obkroža več hribov in na enem izmed njih sta imela posestvo in gostilne Slovenca Martin Golobčič in Nikolaj Radović. Slovenci so prede požarom bežali večinoma na ta hrib in se tam naselili, ker je bilo še precej prazne zemlje. Hrib pa še od takrat nosi ime Kranjski hrib. Kranjci zatom so se številni Slovenci naselili na Kranjskem hribu, tako da stoji sedaj tam 200 slovenskih hiš. Poleg zgoraj omenjenih sta odprla gostilne tudi Martin Judnič in Anton Judnič. Pri njihju je bilo tudi dosti Slovencev na hrani in stanovanju. V najnovjšem času pa grade avtomobilsko cesto skozi Kranjski hrib, zaradi česar se bo moralo odseliti 28 slovenskih družin. Ta cesta bo vodila preko mostu ki veže San Francisco in Oakland in bo peljala proti Los Angelesu.

Podporna društva — edina pomoč delavcem v bolezni

Prvi naseljenji so bili v času bolezni ali poškodb prepusteni le sami sebi. Ni bilo zakona, ki bi ščitil delavca, ko je zbolel. Ce se je delavec pri opravljaniju posla ponesrečil, so ga poslali ali zapeljali na njegovo dom, na njegovo mesto pri delu pa so postavili drugega. Nihe se ni brugal zanj, ne za njegovo družino. Delavci so prišli do zaključka, da si morajo sami pomagati pri teh nevdržnih razmerah. Začeli so se organizirati in ustanavljati podporna društva, ki so bila prvim naseljenjem. edina opora v času bolezni.

Slovenski izseljenci v San

Francisco so ustanovili prvo podporno društvo dne 12. novembra 1892 in ga imenovali »Avstrijsko narodno društvo.« Društvo obstoja še danes, le pod imenom »Slovensko podporno društvo v Kaliforniji.« Leta 1910 je nastalo društvo »Priatelj.« ki pa je kmalu pristopilo k »Slovenski svobodomiselnii zvezi.« — V letu 1914 je nastalo »Slovensko-amerikansko bratsko in pod-

ODPRAVA KAZNILNICE NA HUDIČEVH OTOKIH

Hudičevi otoki leže ob severnem delu Južne Amerike. Znanim so po nezdravem podnebu, številnih leglih škorpionov in druge golazni ter po krutih pazznikih. Na teh otokih je francoska vlada leta 1884 osnovala kaznilnico za šest tisoč kaznjencev. Skoraž vsako leto je pripeljala francoska ladja okoli dva tisoč novih zrcet, ki naj bi tu prestale svojo kazen. To so bili roparji in morilci; mnogo je bilo tudi takih, ki jim je le malo spodsrdilo s poti francoskega pravosodja. Toda Hudičevi otoki so bili za vse enaki: nevzdržno podnebe, golazen, železni režim, nemogoč poskus bega.

Nedavno pa je v pristanišče Bordeaux v Franciji priplula ladja z imenom »Liberte« (Svoboda). Z ladje so stopili izmučeni ljudje s težkimi verigami na nogah. To so bili zadnji kaznjenci s Hudičevih otokov. Francoska vlada je morala odpraviti zloglasno kaznilnico.

(Po »Delavski enotnosti« 16. 5. 1952)

porno društvo.« Sledila so še društva v letu 1916 »Tabor Slovenov« in še druga.

Kulturno življenje slovenskih izseljencev v Kaliforniji

Leta 1922 so slovenski izseljenci ustanovili Dramatski klub Slovenija, katerega cilj je bil, da si Slovenci čimprej postavijo svoj kulturni dom. Da bi nabrali potreben znesek, so pogosto prirejali najrazličnejše družabne in kulturne prireditve. Leta 1927 so res kupili primerno hišo, jo nekoliko preuredili, da je odgovarjala namenu. Tako so Slovenci v San Francisco dobili svoj kulturni dom. V njem, so imeli zabornjanja, seje, kulturne in zabavne prireditve pa tudi zenoitvojanja.

Med drugo svetovno vojno se je veliko Slovencev izselilo v mesto Fontana blizu Los Angelesa, kjer je sedaj velika livarna železa in jekla. Nekateri so odšli tja kot strokovnjaki v izdelavi jekla, drugi pa topet zaradi toplaga podneba. Zdi v Fontani so si Slovenci postavili svoj Narodni dom. To je majhen odloemek dolge povesti iz življenja slovenskih izseljencev v Kaliforniji — deželi zlata.

M. S. (Po »Delavski enotnosti« 16. 5. 1952)

AVTOBUSNI PROGI:

LJUBLJANA-KRKA-ZUZEMBERK LJUBLJANA-ZUZEMBERK-NOVO MESTO

S 30. AVGUSTOM začne obratovati avtobusna proga LJUBLJANA-ZUZEMBERK kot razbremenitev proge LJUBLJANA-NOVO MESTO. — Avtobusa bosta vozila:

ODHOD		PRIHOD	
14,45	14,30	Ljubljana	8,00 7,45
15,02	14,47	Skofljica	7,48 7,34
15,13	14,58	Smarje — Sap	7,37 7,23
15,20	15,05	Grosuplje	7,30 7,16
16,05	15,50	Krka	6,45 6,31
16,16	16,01	Zagradec	6,34 6,20
16,33	16,18	Zuzemberk	6,14 6,00
	16,28	Dvor	6,00
	16,49	Toplice	5,40
	17,17	Kandija	5,18
	17,20	Novo mesto	5,15

Avtobus LJUBLJANA-TOPLICE-NOVO MESTO vozi vsak dan.

Avtobus LJUBLJANA-ZUZEMBERK vozi samo ob delavnihkih.

Potniki na progi LJUBLJANA-ZUZEMBERK se poslužite svojega avtobusa. Z uvedbo dodatnega avtobusa na progi LJUBLJANA-NOVO MESTO je ustrezno predvsem direktnim potnikom iz Novega mesta in Doi. Toplice.

SAP - LJUBLJANA

OKROGLE IN BODICAŠTE
Mož je v strahu pred ženo zlezal pod klop. Jezno je zaspila za njim: »Ali se mi ne pobeerej takoj izpod klopi!«
»Naat«, ji je odgovoril odločno. »Ne grem ven, bom videl kdo je gospodar v hiši!«

ZUPNIK IN ŠKOF

V neki fari je veseljačil župnik Trbonja. Spoštoval je dobro kapljico, sprejemal obiske devic in tudi na karte se je dobro razumel. Vse to je prišlo škofu na uho. Ko je škof obiskal Trbonjevo faro, je župniku vrzel v obraz vse, kar je slišal o njem.
»Nikarte, prevzvišeni,« se je branil župnik. »Ljudje so ljudje. Oni se kar izmišljajo. Če bi vi vedeli, kaj vse o vas pripovedujejo, ne bi nikdar prišli v našo faro.«

V MESNICI
Neka ženska je tako dolgo

Idila na Krki v S... krajinl.
»Aha, prijelo je!

DVOR NEKOČ IN DANES

Dvor je prijazna vas ob cesti Novo mesto-Ljubljana, od katere je oddaljen 55 km, od Novega mesta pa 20 km. Z Dvora drži cesta tudi v Kočevje, skozi Suho krajino pa v Dobropolje in v Ajdovec. Vas leži sredi prostrane ravnine na levem bregu Krke, zato pozimi divja tu precejšnja burja. Za promet z bližnjimi kraji so si ljudje zmeraj želeli, da bi bila železnica proga iz Straže skozi Sotesko podaljšana do Dvora in Zužemberka. No, v novi Jugoslaviji je za osebni promet poskrbljeno, ker je kraj povezan z Ljubljano, Novim mestom in Dobropoljem z avtobusno progo. Kraj ima obično, štirirazredno šolo in uspešno delujočo zadrugo. Dvor in okoliške vasi preživljajo v glavnem kmetijstvo, podobne hriba Vinok vrh pa rodi tudi vino, čeprav bolj kislasto. Mnogi kmetje si služijo kruh še z vožnjo lesa in oglja v Stražo. Razen nekaj obrtnikov ima Dvor na bližnji Jami tudi lesno indu-

Dvor pred sto leti

Rudo za plavž so dovažali iz dvé uri oddaljene Straže, iz Mirne peč in iz Sentruperta, nekaj malega tudi iz bližnje Staveče vasi. Delavci v plavž in livarni so imeli najtežje delo, zato so bili tudi najbolj plačani. Izdelki livarne so bili nagrobnički, kroglice, ognjišča, kotli, svečniki, vrtno in pisalne garniture ter drugi uporabni in dekorativni predmeti. Zanimivo je, da je dal Crni Jurij — Karadžrdže — vodja srbske vstaje leta 1905 tu vliči topove in mozarne za svojo vojsko, kar pa bi Avstrija, prijateljica Turčije, rada preprečila. Toda ni ji uspelo; izdelano orožje je po skrivnih potih srečno prišlo v Srbijo. Plačevali so ga s srebrom, volno, svinjami in konjki. Za te živali so imeli velik hlev v Soteski.

V kovačnici so izdelovali osi za vozove in razno orodje, kakor krampe, lopate, motike, grablje, cepine, sekire itd. Ce upoštevamo, da so ljudje veliko zaslužili, eni od dela, drugi od vožnje, je jasno, da je bilo daleč narokoli čutili vpliv tovarne. Zato je bilo gospodarstvo težko prihodeto, ko so leta 1891 po-

polnoma ustavili vse delo. Po tovarni, imenovani »Fužina«, so tudi kraju do konca obstoja tovarne in še potem rekli Fužine. To ime se za Dvor še dandanes sliši. Fužino je imela svojo gostilno, šola in zdravnik. Boljša službena mesta so imeli Nemci in Čehi. Glavna pisarna je bila v gradišču, na trgu v »novi hiši« pa so stanovali višji uslužbenici. Gradčje je sedaj nacionaliziran, »novo hišo« pa je pred leti odkupil domačin in jo ima sedaj zadruga.

Po pripovedovanju bivšega gospodarja nad štirimi konji tovarne, je bil izmed vseh bivših ravnateljev najslabsi Weidlich. Njemu je bila tematika španska vas. Za najmanjšo reč ni znal izračunati, koliko bo stala ali koliko materiala se bo porabilo zanjo. Iz zadrege ga je vedno spravil modelarski mojster Lazar. Kot hlapec je imel mož plače 14 kil 40 kr. »Lepo je bilo«, je pripovedoval mož, »čeprav včasih tudi težko. Weidlich je imel velikega psa volčjaka pa suho, sitno žensko in razvajeno hčer

Elzo. Vsak dan sem moral v Zužemberk po meso in kruh. Ce meso ženski ni bilo všeč, sem moral konja obrniti pa nazaj v eno uro oddaljeni Zužemberk. Nekega dne je spet bilo tako. Priplesel sem pleče, ki pa ni ugajalo razvajeni ženi. »Ala, božja lopatka, pojdi nazaj po drugo meso!« Mesar je pa rekel: »Prokleta baba, še vrane bekož žrla.« Močno je bila tedaj na glaslu tovarniška gostilna zraven cerkve in šole. Prijazna, podjetna gostilničarka je zvala vsakega postrežni. Ponujala je cvrto pišče, ko je pieček še po dvorišču skakal. Tu se je zbirala vsa fabriška gospoda, ki je imela kar poseben sobo v gostilni.« Dalje je pravil mož, kako je pomagal direktorjevi Elzi posredovati pošto med njo in orožnikom Galletom. Elzin oče, bogat človek, za to ni smel vedeti. Ko se je nekdo le zavobal, da prihajajo vsa pisma od tega orožnika, ki je bil pozneje v Novem mestu, naslovljena nanj, ga je direktor oštel. On, hlapec, pa mu je odvnel: »Kako gospod, jaz še pustaba ne znam prebrati, ko nisem hodil v šolo, to pa vem, da bo gotovo nemško, pa som

dal zmeraj Elzi, ker sem mislil, da nese vam.« Tako sem se izmazal iz te Elzine ljubzenske zadeve. Na ravnatelja Weidlicha so bili delavci zelo hudi, ker je po njihovem bil on kriv, da je delo v tovarni prenehalo. Večkrat so za njim oprezali, a se je znal čuvati. Cujmo zopet nekdanjega kočijaža: »Spominjam se dobro zadnjega dneva službe. Ravnatelj, še vedno moj predstojnik, mi je naročil, naj pridem ob 5. uri zjutraj s kočijo pred fabriško gostilno. Bilo je v decembru in ob petih še popolnoma tema. V gostilni je namreč zadnjo noč prenočila ravnateljeva družina. Vse njih reči sem bil že prej pospravil in odpeljal v Ljubljano. Pri »Elefontu« smo spregli, kakor po navadi. Ker mi je ravnatelj dolgoval še za moje delo izven službe, ko sem njegove reči zavaljal in pospravil, mi je rekel, da bo vse skupaj plačal ob slovesu. Dal mi je pa le dobrih 17 krajarjev, nazadnje pa še naročil, naj mu prinesem palico, ki jo je pozabil pri Košku na Grosupljem. Za to palico pa se nisem več brigal. Dovolj mi je bilo ne-

sramnega izkoriščanja. Kočijo sem odpeljal v gospodarstvo graščino v Sotesko, kone je pa so prodali. Tako sem bil ob službo. Ker sem bil še mlad, sem postal deželni cestar. Kupil sem si hišico na Jami, se tam naselil z ženo ter zadovoljno živel. Oba sta sedaj že pokojna.

Tovarniške zgradbe so začele razpadati, uporabni material, kot opeklo, strešno in zidno, obdelani kamen in razno železje je soteska graščina kot upravnica mrtvih ruševin razprodala. Prej tovarniška šola je postala deželna z vsem inventarjem. Dolgo časa zaposleni delavci so dobili malo pokojnine, mnogi mlajši pa so se izselili kamor je kateri vedel in znal.

Naj ne pozabim omeniti, da so bili na dvorskem ozemlju hudi boji med partizani in Vinkovcem vrhu in belogardišti na Sv. Petru. Okupator se na dvorskem ozemlju ni mogel obdržati. Na okoliških hribih čujčuji partizani so ga sprobit pregnali. Zato je bil Dvor med narodno osvobodilno borbo tudi sedež upravne oblasti nove Jugoslavije.